

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
Περίληψη	2
Abstract	3
Κατάλογος εικόνων	4
Κατάλογος πινάκων	4
Ευχαριστίες	5
Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο 1: Η ηλεκτρονική εκπαίδευση	8
1.1 Γενικά	8
1.2 Τα MOOC'S στην Ελλάδα	10
1.3 Τα MOOC'S στην Ευρώπη	12
Κεφάλαιο 2: Μαζικά Ανοιχτά Διαδικτυακά Μαθήματα (MOOC'S)	13
2.1 Γενική περιγραφή Μαζικών Ανοιχτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (MOOCS)	13
2.2 Μέσα και εργαλεία MOOCS	17
2.3 Συστήματα MOOC – Πλατφόρμες	21
2.4 Αποτελεσματικότητα των MOOCS	35
Κεφάλαιο 3: Έρευνα	38
3.1 Γενικά στοιχεία έρευνας	38
3.1.1 Ερωτήσεις συνέντευξης προς τους συμμετέχοντες	39
3.2 Αποτελέσματα έρευνας	40
3.2.1 Πρώτη (1 ^η) συνέντευξη	41
3.2.2 Δεύτερη (2 ^η) συνέντευξη	45
3.2.3 Τρίτη (3 ^η) συνέντευξη	48
3.3 Συζήτηση	52
Συμπεράσματα	58
Βιβλιογραφία	60

Περίληψη

Το ζήτημα της διαδικτυακής εκπαίδευσης, έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, τον επιστημονικό κλάδο με ποικίλους τρόπους καθώς αναφέρεται αλλά και επηρεάζει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ψηφιακή μορφή της εκπαίδευσης είναι στενά συνυφασμένη με το χαρακτηριστικό της απόστασης και της μη δέσμευσης. Έτσι, η εκπαίδευση από απόσταση, αναφέρεται στις διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω των οποίων ο σπουδαστής ενώ βρίσκεται σε μία γεωγραφική απόσταση από την πηγή της γνώσης, έχει την δυνατότητα μέσω νέων τεχνολογιών και συστημάτων, να έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό και κατ' επέκταση να μπορεί να διευρύνει τις γνώσεις του.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, επιχειρεί να εντρυφήσει στο θέμα της διαδικτυακής εκπαίδευσης και στοχεύει ιδιαίτερα στα συστήματα μαζικών ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS). Αυτό επιτυγχάνεται μέσω δευτερογενών πηγών δηλαδή, μέσω επιστημονικών άρθρων αλλά και βιβλίων που αναλύουν ενδελεχώς την διαδικτυακή εκπαίδευση αλλά και μέσω της πρωτογενούς έρευνας η οποία έλαβε χώρα με την μέθοδο της συνέντευξης η οποία πραγματοποιήθηκε σε τρία (3) άτομα τα οποία έχουν παρακολουθήσει κατά την διάρκεια της ζωής τους, μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCS).

Abstract

The issue of online education has, in recent years, been a matter of concern to the scientific community in a variety of ways as it relates to and influences educational institutions at a global level. The digital form of education is closely intertwined with the characteristic of distance and non-commitment. Thus, distance learning refers to the various educational activities through which the student, while at a geographical distance from the source of knowledge, has the ability, through new technologies and systems, to have access to educational material and thus to be able to expand his knowledge.

This document to focus on the topic of online learning and is particularly targeted at mass-open online courses (MOOCS). This is achieved through secondary sources, ie through scientific articles and books that thoroughly analyze the online education as well as through the primary research that took place through the interview method which was conducted in three (3) persons who have attended during the of their lives, massively open online courses (MOOCS).

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1	12
Εικόνα 2	23
Εικόνα 3	24
Εικόνα 4	25
Εικόνα 5	26
Εικόνα 6	27
Εικόνα 7	28
Εικόνα 8	29
Εικόνα 9	29
Εικόνα 10	30
Εικόνα 11	31
Εικόνα 12	32
Εικόνα 13	33
Εικόνα 14	34

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1	21
Πίνακας 2	32

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα πτυχιακή εργασία, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όσους βοήθησαν τόσο στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής, όσο και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου. Θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτα από όλους τον καθηγητή κ. Σταλίδη Γιώργο για την βοήθεια και την επίβλεψη της πτυχιακής μου εργασίας καθώς και για την άψογη συνεργασία και καθοδήγηση του σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής.

Επίσης θα ήθελα, να ευχαριστήσω, ακόμη, τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, καθώς και όλους τους διδάσκοντες του τμήματος για τις γνώσεις που μου παρείχαν σε όλη την διάρκεια της φοίτησής μου στο εκπαιδευτικό αυτό ίδρυμα.

Τέλος, επειδή με την εργασία αυτή ολοκληρώνονται και οι σπουδές μου ως προπτυχιακή φοιτήτρια, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την ηθική βοήθεια που μου παρείχαν.

Εισαγωγή

Η ψηφιακή εκπαίδευση αποτελεί μία εξελικτική τάση, της παραδοσιακής μορφής εκπαίδευσης την οποία γνωρίζουμε έως σήμερα. Σε παγκόσμια βάση, η συγκεκριμένη μορφή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, έχει εφαρμοστεί εδώ και πολλά συναπτά έτη έχοντας ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα ενώ παρατηρείται υψηλό ποσοστό αποδοχής από το ευρύ κοινό.

Στην χώρα μας, η ψηφιακή εκπαίδευση άρχισε να υλοποιείται από το έτος 2015, χωρίς όμως να έχουν φανεί, αυτά τα χρόνια, ιδιαίτερες θετικές επιδράσεις στην λειτουργία αυτών, γεγονός το οποίο οφείλεται στην λανθασμένη δομή των μαθημάτων αυτού του είδους αλλά και στην άγνοια του κοινού το οποίο δεν γνωρίζει λόγω της μη επαρκούς πληροφόρησης, τις απαιτήσεις αλλά και τις προδιαγραφές οι οποίες περιλαμβάνονται στην διάρκεια παρακολούθησης των μαθημάτων.

Το δημοφιλέστερο είδος ψηφιακής εκπαίδευσης αποτελούν τα MOOCs. Αυτά βασίζονται στο παρακάτω ακρωνύμιο και περιλαμβάνουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά (Παπαδάκης & Καλογιαννάκης, 2014):

- ✓ Μαζικά (Masine): λόγω του προκαθορισμένου προτύπου για πολύ μεγάλο αριθμό εκπαιδευόμενων.
- ✓ Ανοιχτά (Open): Λόγω του γεγονότος ότι ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να εγγραφεί στο πρόγραμμα, διαθέτοντας μόνο μία σύνδεση διαδικτύου.
- ✓ Διαδικτυακά (on-line): Διότι η διαδικασία πραγματοποιείται μόνο on-line.
- ✓ Μαθήματα (Courses): Λόγω της συγκεκριμένης ημερομηνίας όσον αναφορά την έναρξη/λήξη των μαθημάτων αλλά και τις συγκεκριμένες μεθόδους αξιολόγησης και εξέτασης που εφαρμόζονται.

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία, επιχειρεί να αναλύσει μέσω δευτερογενών βιβλιογραφικών πηγών (επιστημονικά άρθρα και βιβλία), το φλέγον ζήτημα της ψηφιακής εκπαίδευσης στην χώρα μας, διαμέσου της αναζήτησης πληροφοριών σε σχέση με τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCS) με σκοπό να εξαχθούν, όσο κατά το δυνατό είναι εφικτό, ασφαλή συμπεράσματα σε σχέση με την απήχηση, την αποδοχή, την υλοποίηση, τη συμμετοχή και την αποτελεσματικότητα

των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS) στην Ελλάδα.. Συγκεκριμένα, το εν λόγω έγγραφο διακρίνεται σε τρία (3) κύρια κεφάλαια και περιέχει, τόσο βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος, όσο και πρωτογενή έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε με την μέθοδο της συνέντευξης.

Στο πρώτο (1^ο) κεφάλαιο περιγράφεται η έννοια της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης ως προς τα γενικά στοιχεία και χαρακτηριστικά αυτής, όπως και διαμέσου δεδομένων αυτών που αφορούν τόσο την Ελλάδα όσο και ολόκληρη της Ευρώπη.

Στο δεύτερο (2^ο) κεφάλαιο αναπτύσσεται το ζήτημα των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS). Πιο αναλυτικά, παρατίθενται στοιχεία σχετικά με την γενική περιγραφή αυτών, τα διαθέσιμα μέσα και εργαλεία τους, τα συστήματα διαμέσου των οποίων υλοποιούνται και την αποτελεσματικότητα που παρέχουν στο κοινό τους αλλά και στην κοινωνία στην οποία λαμβάνουν χώρα.

Τέλος, στο τρίτο (3^ο) και τελευταίο κεφάλαιο, πραγματοποιείται η πρωτογενής έρευνα της πτυχιακής εργασίας μέσω της συνέντευξης η οποία πραγματοποιήθηκε με την συμβολή τριών (3) ατόμων τα οποία παρακολούθησαν τέτοιου είδους μαθήματα εξ αποστάσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1 Γενικά

Η εκπαίδευση η οποία παρέχεται στους ενδιαφερόμενους από απόσταση, παρουσιάζει αυξημένο ενδιαφέρον τα τελευταία έτη ενώ όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων, ενδιαφέρεται να συμμετάσχει σε αυτού του είδους την διαδικασία επιμόρφωσης και εξειδίκευσης. Στα πλαίσια της σταδιακής αύξησης των επιπέδων των αναγκών της σύγχρονης εποχής που βιώνουμε, έχει δημιουργηθεί το φαινόμενο της ολοένα και μεγαλύτερης ζήτησης των ανθρώπων για καινούριες, ειδικές γνώσεις έτσι ώστε τα άτομα να έχουν την ικανότητα κάλυψης αυτών των σύγχρονων αναγκών. Το γεγονός αυτό έχει αναπόφευκτα οδηγήσει στην εξέλιξη των τύπων και μορφών εκπαίδευσης του ενδιαφέροντος κοινού μέσω των μεθόδων της εξ' αποστάσεως διαδικτυακής εκπαίδευσης (Moore and Kearsley, 1996).

Σε γενικές γραμμές, η έννοια της εκπαίδευσης από απόσταση, αναφέρεται στις διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω των οποίων ο σπουδαστής ενώ βρίσκεται σε μία γεωγραφική απόσταση από την πηγή της γνώσης, έχει την δυνατότητα μέσω νέων τεχνολογιών και συστημάτων, να έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό και κατ' επέκταση να μπορεί να διευρύνει τις γνώσεις του (Schlosser & Simonson, 2002).

Σύμφωνα με τον Perraton (1988), ως εκπαίδευση από απόσταση ορίζεται η διαδικασία η οποία λαμβάνει χώρα από έναν εκπαιδευτή ο οποίος εντοπίζεται σε άλλο γεωγραφικό τόπο και χρόνο από ότι η αρχική πηγή πληροφόρησης.

Μία ακόμα θεωρία της συγκεκριμένης έννοιας είναι το γεγονός ότι η μορφή αυτής της εκπαίδευσης είναι μία οργανωμένη, ουσιαστική δραστηριότητα η οποία σχετίζεται με την προετοιμασία, την επιλογή αλλά και τη παρουσίαση, ποικίλου διδακτέου υλικού που σκοπό έχει την εκπαίδευση, μέσα από μία σειρά πολλών μέσων και τεχνολογιών που κρίνονται ως απαραίτητα στοιχεία της διαδικασίας αυτής (Garrison & Shale, 1987)

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την μελέτη την οποία παρουσίασαν οι Garrison & Shale (1987), τα βασικά στοιχεία στα οποία δίνεται έμφαση στο θέμα της εκπαίδευσης που επιτυγχάνεται μέσω της γεωγραφικής απόστασης είναι τα παρακάτω:

- ✓ Η ανάγκη την οποία έχουν οι συμμετέχοντες σε αυτά τα προγράμματα εκπαίδευσης, για ορθότερη αλλά και καλύτερη αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτή/εκπαιδευτρια τους έτσι ώστε να μπορούν να λαμβάνουν κατευθυντήριες οδηγίες αλλά και την βασική απαιτούμενη υποστήριξη.
- ✓ Η διαρκή χρήση των καινοτόμων τεχνολογιών που σκοπό έχουν την εξασφάλιση συνθηκών αμφίδρομης επικοινωνίας ανάμεσα στον εκάστοτε εκπαιδευτή και στον ενδιαφερόμενο εκπαιδευόμενο άτομο.

Με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο, της εκπαίδευσης αυτού του είδους:

- ✓ Ο «φοιτητής» λαμβάνει σημαντικές πληροφορίες γνώσης από οποίο γεωγραφικό σημείο επιθυμεί ο ίδιος, χωρίς στην διαδικασία αυτή να περιέχεται το στοιχείο της φυσικής υπόστασης των ατόμων.
- ✓ Υπάρχει ευρεία και συχνή χρήση τεχνικών και μέσων τα οποία λειτουργούν υποβοηθητικά στην διαδικασία διδασκαλίας.
- ✓ Μια σειρά μέσων τεχνολογίας, εκτελούνται κατ' επανάληψη με σκοπό να υπάρξει αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντος και εκπαιδευόμενου.

1.2 Τα MOOC'S στην Ελλάδα

Το θέμα της διαδικτυακής εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, τέθηκε για πρώτη φορά στην χώρα μας το έτος 1990, ταυτόχρονα με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου. Παράλληλα, η διάδοση των καινοτόμων τεχνολογιών στην χώρα μας, είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων, κατά κύριο λόγο επικεντρωμένα στην πληροφορική επιστήμη. Από τα τμήματα αυτά της πληροφορικής, πραγματοποίησαν την εκκίνησή τους, οι μελέτες οι οποίες στη συνέχεια έθεσαν ως βασικό τους στόχο και σκοπό την ορθή αξιοποίηση των μέσων και των νέων τεχνολογιών στον χώρο της εκπαίδευσης (Παντάνου-Ρόκκου, 2000).

Αυτές, οι μελέτες, λοιπόν, είναι υπεύθυνες για την εξέλιξη και την διάδοση του πεδίου της εκπαίδευσης έχοντας ως προϋπόθεση την γεωγραφική απόσταση καθώς η καινοτόμα φύση της τεχνολογίας είναι στα ίδια επίπεδα με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2006).

Οι αρχικές επιστημονικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν για το εν λόγω θέμα, χαρακτηρίστηκαν ως καταλυτικής σημασίας, διότι, μέσω αυτών παρουσιάστηκαν θεωρητικά στοιχεία για την βασική έννοια της πολυμορφικότητας και της φύσης αυτής (Λιοναράκης, 2006). Με την δημιουργία του Ελληνικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου αναπτύχθηκε η έννοια της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης (ΕΑΠ, 2007). Αυτά έχουν άμεση σχέση με την δημιουργία αλλά και την αξιολόγηση έντυπου ή πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού καθώς και την παρουσία και εκτέλεση νέων τύπων ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε πολλά επιστημονικά πεδία.

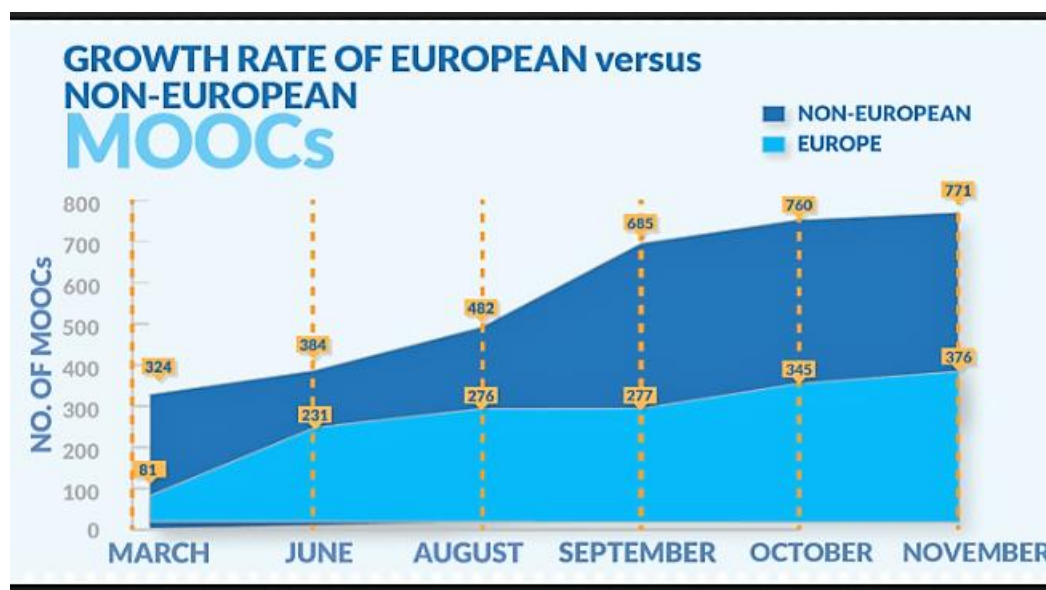
Στην χώρα μας, από τις αρχές του έτους 2001, οργανώνονται συνέδρια τα οποία έχουν ως κεντρικό θέμα συζήτησης τους την εκπαίδευση από απόσταση. Το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2001) εντρύφησε στο θέμα του προορισμού της διαδικτυακής εκπαίδευσης, από την σκοπιά της θεωρητικής της υπόστασης. Παρόμοια θέματα με αυτό που προαναφέρθηκε ακολούθησαν και στα υπόλοιπα πανελλήνια συνέδρια τα οποία πραγματοποιούνται πλέον ανά δύο έτη. (Λιοναράκης, 2003).

Με την πάροδο των χρόνων, τα συνέδρια αυτά καθιερώθηκαν στην χώρα μας και ως άμεση συνέπεια έγιναν διεθνή αντί για εθνικής εμβέλειας που ήταν. Έτσι, το έτος 2007, έλαβα χώρα τέταρτο (4^ο) Διεθνές Συνέδριο, το οποίο επικεντρώθηκε στα είδη της δημοκρατίας στο χώρο της εκπαίδευση σε αντιδιαστολή με με την ευρεία προσβασιμότητα αλλά την εκπαίδευση που ως βασικό της στοιχείο έχει την απόσταση. Εκτός των άλλων στο διεθνή αυτό συνέδριο, ο υψηλός βαθμός σύγκλισης της έρευνας στην Ελλάδα μέσω των διάφορων ερευνητικών δράσεων που επισέρχονται σε παγκόσμιο επίπεδο (Λιοναράκης, 2007). Σημαντικό είναι επίσης, η επικέντρωση του συνεδρίου αυτού, στα υλικά μέσα διάδοσης της εκπαίδευσης από απόσταση, στην χώρα μας. Συγκεκριμένα, οι ομιλητές θέλησαν να προσανατολίσουν τους παρευρισκόμενους προς την εκπαιδευτική διαδικασία μέσω τηλεδιασκέψεων, βίντεο, ηχητικών μέσων, φόρουμ και μπλοκ (Μακράκης, 2001).

Τέλος, σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη της χώρα μας ως προς την διαδικτυακή εκπαίδευση και κατ' επέκταση στην διάδοση των MOOCS, είναι το γεγονός της ίδρυσης του ελληνικού δικτύου ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το έτος 2003, που δημιουργήθηκε με σκοπό να συνεισφέρει στο μείζον αυτό ζήτημα που αφορά την εκπαίδευση του μαζικού πληθυσμού (ΕΔΑΕ, 2008).

1.3 Τα MOOC'S στην Ευρώπη

Από το 2012, όπου εμφανίστηκαν τα MOOCS για πρώτη φορά στο πανεπιστήμιο του Ελσίνκι, μέχρι σήμερα, η εξέλιξη των MOOCS μπορεί να χαρακτηριστεί ως ραγδαία, κυρίως, λόγω της διάπλασης των συστημάτων από την αρχική τους μορφή, στην σημερινή. Αυτό διαφαίνεται, σαφώς, από το παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 1: Εξέλιξη μαθημάτων MOOCS στην Ευρώπη σε σύγκριση με χώρες εκτός Ευρώπης.

Το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο (του Ελσίνκι), ανέπτυξε τα MOOCS, με σκοπό να παρέχει μαθήματα προγραμματισμού στους φοιτητές, διότι δυστυχώς δεν υπήρχαν οι ανάλογες εγκαταστάσεις εντός του πανεπιστημιακού χώρου (Lomas, 2013).

Με την πάροδο των χρόνων, το 2012 μετεξελίχθηκαν τα MOOCS μέσω της βάσης δεδομένων Eliademy.com, η οποία σχεδιάστηκε από γνωστό στέλεχος της επιχείρησης Nokia. Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα, έγινε ευρέως γνωστή και σε σύντομο χρονικό διάστημα, μεταφράστηκε σε 22 άλλες γλώσσες ώστε να χρησιμοποιείται με μεγαλύτερη ευκολία από τους χρήστες (EADTU, 2018).

Το 2012, επίσης, αναπτύχθηκε και η πρώτη ισπανική MOOCS, βασιζόμενη στην ιστοσελίδα Eliademy.com.

Ο πιο γνωστός πάροχος των MOOCS, έως και τη σημερινή εποχή, είναι η iversity η οποία αρχικά χρησιμοποιήθηκε από το Γερμανικό κράτος. Άλλες γνωστές πλατφόρμες MOOCS είναι η ALISON (στην Ιρλανδία) η οποία παρέχει χωρίς καμία χρέωση ηλεκτρονικά διαδικτυακά μαθήματα, πιστοποιητικά και πτυχία σε πολύ μεγάλο αριθμό ατόμων όπως και η OpenupEd που δημιουργήθηκε με χρηματικούς πόρους, προερχόμενοι από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (OpenuEd, 2018).

Συνολικά στον Ευρωπαϊκό χώρο, υπάρχουν στο σύνολό τους 770 MOOCS, με κυρίαρχο ρόλο να καταλαμβάνουν η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία (Lomas, 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΑΖΙΚΑ ΑΝΟΙΧΤΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (MOOCS)

2.1 Γενική περιγραφή Μαζικών Ανοιχτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (MOOCS)

Τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα ή αλλιώς αποκαλούμενα ως MOOCS με το αντίστοιχο ακρωνύμιο, αποτελούν την εξέλιξη του εκπαιδευτικού συστήματος στη σύγχρονη εποχή που βιώνουμε, λαμβάνοντας ιδιαίτερης αποδοχής από τον πληθυσμό. Η αρχική ιδέα, πάνω στην οποία βασίστηκαν τα MOOCS, είναι αποτέλεσμα το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε μέσω του ακρωνυμίου MOOCS ως εξής (Παπαδάκης & Καλογιαννάκης, 2014):

- ✓ Μαζικά (Massive): λόγω του προκαθορισμένου προτύπου για πολύ μεγάλο αριθμό εκπαιδευόμενων.
- ✓ Ανοιχτά (Open): Λόγω του γεγονότος ότι ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να εγγραφεί στο πρόγραμμα, διαθέτοντας μόνο μία σύνδεση διαδικτύου.
- ✓ Διαδικτυακά (on-line): Διότι η διαδικασία πραγματοποιείται μόνο on-line.
- ✓ Μαθήματα (Courses): Λόγω της συγκεκριμένης ημερομηνίας όσον αναφορά την έναρξη/λήξη των μαθημάτων αλλά και τις συγκεκριμένες μεθόδους αξιολόγησης και εξέτασης που εφαρμόζονται.

Σύμφωνα με τους Yuan & Powell (2013), ως μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, ορίζεται η χωρίς οικονομικό κόστος και ανοιχτή διαδικτυακή πρόσβαση σε ψηφιοποιημένο υλικό εκπαιδευτικού επιπέδου το οποίο είναι οργανωμένο ως αυτόσυιο μάθημα.

Απαραίτητη διαδικασία ώστε το άτομο να ενταχθεί στα MOOCS, είναι η εγγραφή του σε κάποιο μάθημα της επιλογής του, η οποία παρέχεται δωρεάν. Εν συνεχεία, εντάσσεται στην ομάδα όπου του παρέχεται το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο αποτελείται από σημειώσεις ηλεκτρονικής μορφής και βίντεο. Μετά το πέρας, συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, για την οποία ο εκπαιδευόμενος έχει ενημερωθεί

μετά την εγγραφή του, αξιολογούνται οι γνώσεις που αποκόμισε από τα μαθήματα μέσα από μεθόδους αξιολόγησης (όπως είναι το ερωτηματολόγιο και τα διάφορα διαγωνίσματα). Στην περίπτωση που ο εκπαιδευόμενος πληροί τις απαιτούμενες γνώσεις, του χορηγείται άμεσα η αντίστοιχη πιστοποίηση (Παπαδάκης & Καλογιαννάκης, 2014)

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να τονισθεί ότι παρατηρείται το φαινόμενο του μειωμένου αριθμού εκπαιδευόμενων από την έναρξη των μαθημάτων έως το τελικό στάδιο της πιστοποίησης (Yuan & Powell, 2013).

Όπως όλα τα εγχειρήματα έτσι και τα Μαζικά Ανοιχτά Διαδικτυακά Μαθήματα (MOOCS) διέπονται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Κατά τον Larry (2012), τα βασικά χαρακτηριστικά των MOOCS αναφέρονται παρακάτω:

- ✓ Τα άτομα τα οποία λαμβάνουν μέρος στα MOOCS, έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν οι ίδιοι τα μαθήματα βάση των προσωπικών τους προτιμήσεων, δημιουργώντας έτσι ομάδες κοινών ενδιαφερόντων οι οποίες αντέχουν στον χρόνο και έχουν ως κεντρικό άξονά τους τα MOOCS.
- ✓ Οι εκπαιδευόμενοι οι οποίοι ανήκουν σε μία συγκεκριμένη ομάδα MOOCS, έχουν μερίδιο συμμετοχής στην διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, τους παρέχεται το εκπαιδευτικό υλικό σε ψηφιακή μορφή και αναζητούν οι ίδιοι επιπρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κλίμα αλληλοσυνισφοράς μεταξύ της ομάδας.
- ✓ Η συμμετοχή στα MOOCS παρέχεται χωρίς οικονομικό κόστος.
- ✓ Το εκπαιδευτικό υλικό ενός MOOCS (είτε αυτό προέρχεται από την παροχή του προγράμματος είτε αποτελεί αποτέλεσμα αναζήτησης κάποιου εκπαιδευόμενου) διαμοιράζεται σε όλη την ομάδα.
- ✓ Το επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία και πολλές διαφορετικές πηγές άντλησης πληροφοριών.

Τα MOOCS χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Παρακάτω αναλύονται τα βασικά από αυτά (Jarett, 2012):

Πλεονεκτήματα MOOCS

- Προάγεται το κλίμα της ομαδικότητας μεταξύ των συμβαλλομένων λόγω της αναγκαστικής από τους όρους αλληλεπίδρασης.
- Η μη ύπαρξη οικονομικής επιβάρυνσης για τις παροχές.
- Ο μεγάλος όγκος εκπαιδευόμενων.
- Η διαδικασία εκμάθησης πραγματοποιείται από οποιοδήποτε τόπο επιλογής του εκπαιδευόμενου, αρκεί βέβαια να υπάρχει η απαραίτητη για τις ανάγκες σύνδεση στο Διαδίκτυο, πράγμα το οποίο ευνοεί άτομα με περιορισμένο ελεύθερο χρόνο.
- Παρέχεται η ελευθερία κινήσεων και επιλογών στα άτομα, μέσα από την επιλογή του κατάλληλου για εκείνους, εκπαιδευτικού υλικού (Jarett,2012).

Μειονεκτήματα MOOCS

- Απώλεια άμεσης σχέσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευόμενου και διδάσκοντος, με αποτέλεσμα πολλές φορές η καθοδήγηση να οδηγεί σε λανθασμένα συμπεράσματα.
- Ο χαρακτηρισμός των παρεχόμενων πιστοποιητικών ως μη έγκυρα. Δηλαδή, τα πτυχία τα οποία αποκομίζουν οι εκπαιδευόμενοι από την διαδικασία εκμάθησης δεν έχουν ευρεία αναγνώριση στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα απασχόλησης.
- Προβλήματα με τις πηγές άντλησης των εκπαιδευτικών περιεχομένων και ύπαρξη προβλήματος σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα συγγραφέων των κειμένων.
- Ο διδάσκων δεν αξιολογείται βάση του επιστημονικού του έργου.

2.2 Μέσα και εργαλεία MOOCS

Το βασικό μέσο και εργαλείο των συστημάτων MOOCS, αποτελεί το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο διδάσκεται και χορηγείται προς τους εγγεγραμμένους σπουδαστές.

Έτσι, λοιπόν, το διδακτέο υλικό είναι ο βασικός πυλώνας της διδακτικής διαδικασίας γενικότερα και ειδικότερα, βέβαια, στην διαδικτυακή εκπαίδευσης διότι αποτελεί το μέσο εκείνο το οποίο δημιουργεί την άμεση επικοινωνία μεταξύ των εκάστοτε εκπαιδευόμενων (σπουδαστών) με την κυρίαρχη φύση της διαδικασίας εκμάθησης (Λιοναράκης, 2001).

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001), η εκπαίδευση η οποία έχει ως κύριο χαρακτηριστικό της, την έννοια της απόστασης, περιέχει τρεις (3) βασικούς και πολλά υποσχόμενους άξονες που χρησιμοποιεί ως βάση της:

- ✓ Τον εκπαιδευόμενο.
- ✓ Τον διδάσκοντα – εκπαιδευτή.
- ✓ Το εκπαιδευτικό – διδακτικό υλικό.

Τα τρία (3) αυτά στοιχεία, έχουν αναπτύξει μεταξύ τους, σχέσεις κάλυψης και αλληλεξάρτησης (Thomas, 2002). Διότι, ο εκπαιδευτής παρέχει την διαδικασία μάθησης διαμέσου του εκπαιδευτικού υλικού, αλλά αυτό δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αν δεν υπάρχει το αντίστοιχο κοινό, που είναι το πλήθος των εκπαιδευόμενων – σπουδαστών.

Κατά τον Λιοναράκη (2003), το διδακτικό – εκπαιδευτικό υλικό απαρτίζεται από τα εξής στοιχεία που αναφέρονται πιο κάτω:

- ✓ Τα εκάστοτε διδακτικά κείμενα
- ✓ Τα συμπληρωματικά κείμενα προς το κύριο υλικό.
- ✓ Τον οδηγό σπουδών.
- ✓ Τα βοηθήματα βιβλιογραφικού χαρακτήρα.
- ✓ Το πακέτο εργασιών και πρακτικής εξάσκησης.
- ✓ Τα συστήματα υποβοήθησης (οπτικοακουστικά μέσα αλλά και τεχνολογίες πληροφορίας).

Μία ακόμα άποψη, όσον αναφορά, την διάκριση του διδακτικού υλικού, αναπτύχθηκε από τον Rowntree (1994), ο οποίος βάση της έρευνας του διαχωρίζει αυτό ως ακολούθως, σε τρεις (3) μεγάλες κατηγορίες:

- Τα κείμενα γραπτού χαρακτήρα: Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι σημειώσεις, τα διάφορα εγχειρίδια, τα συγγράμματα, οι περίληψεις, τα προσαρτήματα, οι δραστηριότητες, οι έλεγχοι – τεστ, τα σχεδιαγράμματα και η διαδικασία αυτοαξιολόγησης.
- Τα οπτικοακουστικά μέσα: Περιλαμβάνονται τα μέσα τα οποία υποβοηθούν την διαδικασία εκπαίδευσης. Τέτοια μέσα είναι τα βίντεο, τα dvd, οι διαφάνειες παρουσίασης, το ραδιόφωνο, οι τηλεοπτικές εκπομπές στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά κανάλια που δημιουργούνται για αυτόν ακριβώς τον σκοπό.
- Τα σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών: Η συγκεκριμένη κατηγορία έχει βοηθήσει ιδιαίτερα στην ανάπτυξη των συστημάτων MOOCS αλλά και σε όλα τα υπόλοιπα συστήματα εκπαίδευσης εξ' αποστάσεως. Έτσι, λοιπόν, η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (ηλεκτρονική αλληλογραφία), το διαδίκτυο, την διαδικασία ηλεκτρονικής τηλεδιάσκεψης και τα ποικίλα εκπαιδευτικά λογισμικά.

Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι το γραπτό κείμενο είναι το κύριο συστατικό του εκπαιδευτικού υλικού με την ταυτόχρονη υποβοήθηση από έτερα μέσα και εργαλεία τα οποία βασίζονται στην εκάστοτε ανάπτυξη της τεχνολογίας που λαμβάνει χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αλληλοσυμπλήρωση όλων αυτών των στοιχείων, οδηγεί, αναπόφευκτα στην τήρηση ενός άρτιου συστήματος εκπαιδευτικής διαδικασίας εξ' αποστάσεως (Latchem, 2002).

Σημαντικός είναι ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζει το διδακτικό υλικό στην διαδικασία της συνολικής εκπαίδευσης του εκάστοτε εκπαιδευόμενου. Οι ρόλοι, λοιπόν, συνοψίζονται στα εξής στοιχεία (Λιοναράκη, 2001):

- Να ενδυναμώνει και να αναπτύσσει την δουλειά κάθε εκπαιδευόμενου ξεχωριστά και να πραγματοποιεί μία άρτια και δομημένη διαδικασία μάθησης.
- Να προωθεί την αυτοβελτίωση και την αυτό – εκπαίδευση του σπουδαστή μέσα από μία δημιουργική διαδικασία.
- Να παρέχει υποβοήθηση στον σπουδαστή έτσι ώστε ο ίδιος να μπει στην διαδικασία της περεταίρω διερεύνησης και τελικά της γνώσης μέσω της διαδικασίας της ανακάλυψης.

Εκτός από τα στοιχεία της μετάδοσης της διδακτικής πληροφορίας, σημαντικό είναι και το εκάστοτε εκπαιδευτικό υλικό το οποίο ανακυκλώνεται μέσω μιας δομημένης σειράς που απαρτίζεται από δραστηριότητες οι οποίες εντρυφούν στην διαδικασία της δημιουργικής εκπαίδευσης. Συνήθως, αυτές οι δραστηριότητες, παρουσιάζονται με τον ρόλο των πρακτικών ασκήσεων εξάσκησης και αυτοελέγχου της συνολικής διαδικασίας εκπαίδευσης. Οι δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν πηγή της αυτοαξιολόγησης ως απαραίτητο στοιχείο τους διαθέτουν την ορθή δομή και διάταξη του αντίστοιχου υλικού, διαδικασία η οποία δαπανά αρκετό χρόνο από πλευράς εκπαιδευτή. Η συχνότητα εμφάνισης των διαδικασιών αυτοαξιολόγησης, είναι προκαθορισμένη και συναντάται στο τέλος κάθε επιμορφωτικής ενότητας μαθημάτων με σκοπό την ανίχνευση του επίπεδου της γνώσης των σπουδαστών. Η μορφή τους ποικίλει ενώ η πιο δημοφιλής είναι οι ερωτοαπαντήσεις (Kerrey & Isakson, 2001)

Το διδακτικό υλικό το οποίο διδάσκονται οι σπουδαστές των MOOCS συστημάτων αλλά και των υπολοίπων συστημάτων που χαρακτηριστικό τους, έχουν την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, παραχωρείται στους αντίστοιχους σπουδαστές, υπό την χορήγηση συνημμένου πακέτου πληροφοριών. Κάθε ένα από αυτά τα πακέτα εκπαιδευτικών πληροφοριών, εμπεριέχει, συνήθως, πολλές και διάφορες μορφές εκπαιδευτικού υλικού που βοηθούν όλες με την ίδια ένταση και σημασία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτές οι μορφές, μπορεί να είναι οπτικοακουστικά μέσα, κείμενα, έτοιμα λογισμικά πληροφοριών κ.α . Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι αναπόσπαστο κομμάτι του κάθε πακέτου εκπαιδευτικών πληροφοριών είναι και ο αντίστοιχος οδηγός σπουδών που παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τους στόχους

όπως και να μέσα τα οποία θα χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, στην πορεία του χρόνου εκπαίδευσης (Nirper, 1989).

Η αλματώδης αύξηση της τεχνολογίας, έχει δημιουργήσει έναν τεράστιο αριθμό νέων τεχνολογιών οι οποίες ως αποτέλεσμα τους στην εκπαιδευτική διαδικασία της εκπαίδευσης από απόσταση, παρουσιάζουν αυξημένη ταχύτητα στη διανομή του ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού καθώς και στο κομμάτι του βασικού σχεδιασμού των εκάστοτε δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται μέσω της διαδικασίας με την βοήθεια του Internet (Λιοναράκης, 2001).

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι εξαιτίας της τερατώδης εξέλιξης της τεχνολογίας που έχει πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, η εκπαιδευτική διαδικασία έχει μετεξελιχθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό, πράγμα το οποίο φαίνεται ξεκάθαρα και από την ανάπτυξη όλων των εξ' αποστάσεων μορφών διαδικτυακής εκπαίδευσης. Έτσι, στην συγκεκριμένη διαδικασία, ολοένα και περισσότερα νέα συστήματα τεχνολογίας, δηλώνουν την εμφάνιση τους. Αυτά τα νέα τεχνολογικά συστήματα είναι το διαδίκτυο το οποίο αποτελεί ίσως το βασικό παροχέα της γνώσης σε αυτήν την μορφή εκπαίδευσης, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) με το οποίο υφίσταται η επικοινωνία της διαδικασίας, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής (H/Y), οι ψηφιακοί πίνακες ανακοινώσεων και οι τηλεδιασκέψεις. (Kerrey & Isakson, 2001).

Σύμφωνα με τον Nirper (1989), υπάρχει αναλογική σχέση εξάρτισης μεταξύ την ανάπτυξης της τεχνολογίας και της διδακτικής διδασκαλίας που έχει ως κεντρικό στοιχείο της την απόσταση των εμπλεκόμενων και πραγματοποιείται μέσω διαδικτύου.

2.3 Συστήματα MOOCS – Πλατφόρμες

Είναι γνωστό ότι οι πλατφόρμες MOOCS χρησιμοποιούνται από τα δημοφιλέστερα ακαδημαϊκά ιδρύματα σε παγκόσμια κλίμακα, όπως είναι το πανεπιστήμιο του Harvard και του IMT. Τα ακαδημαϊκά, αυτά, ιδρύματα όπως και πολλά ακόμα, εφαρμόζουν εδώ και πολλά συναπτά έτη, την μέθοδο αυτή, παρέχοντας στους σπουδαστές τους, σημαντικά εργαλεία και εφόδια γνώσης (Liyanagunawardera et al., 2013).

Οι πιο γνωστές πλατφόρμες MOOCS είναι οι εξής (Rodriguez, 2012):

- Edx.
- Udacity.
- OpenUped.
- Coursera.
- Future Learn.
- Udemy.
- Iversity.

Τα μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται από τις πλατφόρμες MOOCS έτσι ώστε να διοχετεύσουν γνώσεις, στο ενδιαφερόμενο κοινό, φαίνονται από τον παρακάτω πίνακα.

	Coursera	FutureLearn	Udemy	Udacity	Edx	Iversity	OpenUped
Educational Video	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hyperlinks	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Quizzes	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Audio files	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Documents	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Presentations files	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hypertexts	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Projects	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Wikis	✓	X	X	✓	✓	x	✓

Πίνακας 1: Χρησιμοποιούμενα μέσα ανά πλατφόρμα MOOCS.

Παρακάτω θα αναλυθούν, κάποιες από τις γνωστές πλατφόρμες Moocs διεθνούς επιπέδου.

Edx

Η συγκεκριμένη πλατφόρμα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πιο γνωστές πλατφόρμες MOOCS. Η πλατφόρμα Edx είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ του Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Μασαχουσέτης και του Πανεπιστημίου Harvard ενώ για την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, δαπανήθηκαν περίπου 60.000.000 ευρώ. Απαραίτητα στοιχεία ώστε να μπορέσει κάποιος ενδιαφερόμενος, να εγγραφεί στην πλατφόρμα αυτή και εν συνεχεία να παρακολουθήσει τα μαθήματα που τον ενδιαφέρουν, είναι η κατοχή ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή και η ύπαρξη σύνδεσης στο διαδίκτυο. Επίσης, πρέπει να τονισθεί ότι από τον σπουδαστή δεν απαιτείται κανενός είδους χρηματική αμοιβή ούτε κάποια απαιτητέα συνδρομή, για τις παροχές αυτές (Edx, 2018).

Η συγκεκριμένη πλατφόρμα MOOCS περιέχει εβδομήντα ένα (71) μαθήματα, κάποια εκ των οποίων παρέχονται από το πανεπιστήμιο του Harvard, κάποια άλλα από το πανεπιστήμιο του MIT, όπως και μειωμένος αριθμός μαθημάτων προσφέρονται από έτερα διεθνή πανεπιστήμια (Edx, 2014).

Η αρχική σελίδα της εφαρμογής είναι: www.edx.org.

Εικόνα 2: Αρχική σελίδα πλατφόρμας Edx.

Παρόλο, που όπως αναφέραμε και νωρίτερα, για την χρήση της εφαρμογής δεν απαιτείται κάποια χρηματική αμοιβή για τον εκάστοτε σπουδαστή, το ίδιο δεν ισχύει και για υπεύθυνα πανεπιστήμια αυτής αλλά και για τους εμπλεκόμενους φορείς του προγράμματος. Συγκεκριμένα, για την παροχή ενός μόνο μαθήματος μέσω της πλατφόρμας Edx απαιτούνται 250.000 ευρώ, το οποίο ποσό αυξάνεται κατά 50.000 ευρώ στην κάθε επανάληψη της παράδοσης του εκάστοτε μαθήματος (Edx, 2014).

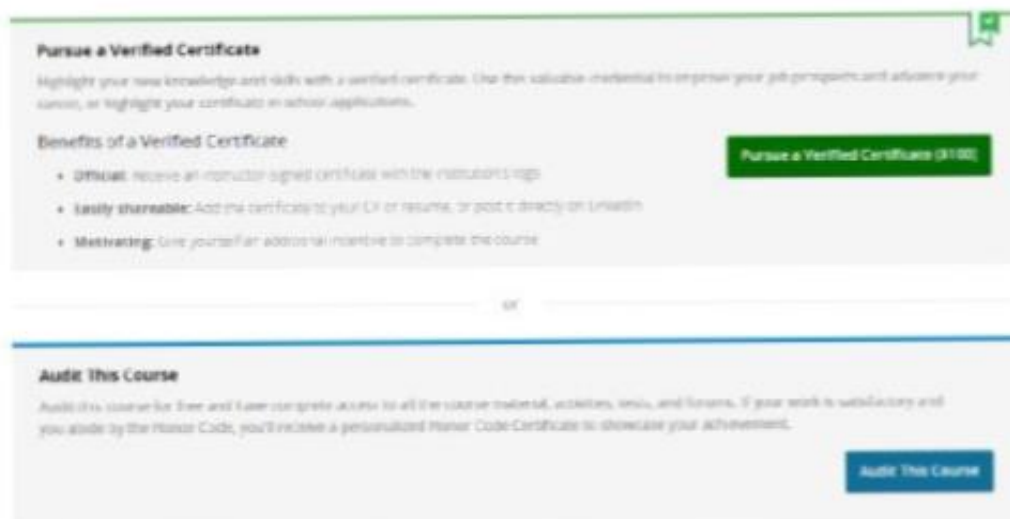
Η διάρκεια φοίτησης στην πλατφόρμα Edx, κυμαίνεται από έξι (6) έως δώδεκα (12) εβδομάδες διδασκαλίας, ανάλογα με την επιλεγείσα ενότητα μαθημάτων που θα αποφασίσει να επιλέξει ο σπουδαστής. Είναι σημαντικό στοιχείο, το γεγονός ότι ο εκάστοτε φοιτητής, μπορεί να ορίσει ο ίδιος τον χρόνο αλλά και τον τόπο που θα παρακολουθήσει τα μαθήματα της επιλογής του διότι όλα τα εργαλεία και τα μέσα είναι διαθέσιμα καθόλη την διάρκεια του 24ώρου (Edx, 2018).

Σε αρχικό στάδιο, ώστε να αρχίσει η παρακολούθηση των μαθημάτων ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να συμπληρώσει την αντίστοιχη καρτέλα ενδιαφέροντος η οποία περιλαμβάνει τα προσωπικά του στοιχεία και να πραγματοποιήσει την εγγραφή του με αυτόν τον τρόπο (Edx, 2018).

The image shows a screenshot of the EdX account creation interface. At the top, it says "Create an account using" with buttons for "Facebook" and "Google". Below that, it says "or create a new one here". The form includes several fields: "Email*" with a placeholder "username@domain.com", "Full name*" with "Jane Doe" and a note "needed for any verifications you may want", "Public username*" with "JaneDoe" and a note "The name that will identify you in your courses - cannot be changed later", "Password*", "Country*" (a dropdown menu), "Gender" and "Year of birth" (two dropdown menus), "Highest level of education completed" (a dropdown menu), "Mailing address" (a text area), and "Tell us why you're interested in edX" (a text area).

Εικόνα 3: Εγγραφή και συμπλήρωση στοιχείων ενδιαφερόμενου στην πλατφόρμα Edx.

Ο χρήστης αφού πραγματοποιήσει την απαραίτητη εγγραφή του, θα πρέπει να επιλέξει τα μαθήματα του ενδιαφέροντός του, μέσα από μία εξαιρετικά μεγάλη γκάμα. Στο κάθε μάθημα παρέχεται η δυνατότητα ορθής και αναλυτικής πληροφόρησης, σχετικά με το περιεχόμενο και την δομή του μαθήματος αυτού ώστε ο εν δυνάμει εκπαιδευόμενος να αντλήσει τις απαιτούμενες πληροφορίες για αυτό. Εκτός των άλλων, στην απόλυτη ευχέρεια του εκπαιδευόμενου (πριν την έναρξη των μαθημάτων του) είναι η απόφαση για το αν ο ίδιος επιθυμεί να του χορηγηθεί η αντίστοιχη πιστοποίηση παρακολούθησης (Edx, 2018).

Εικόνα 4: Απόφαση για την χορήγηση πιστοποίησης παρακολούθησης μαθημάτων

Οι απαιτούμενες ώρες για την ορθή και σφαιρική γνώση κάθε διδακτέου μαθήματος ορίζεται στις εκατό (100). Εντός των μαθημάτων επισέρχεται και το στοιχείο της αλληλεπίδρασης διότι οι διδάσκοντες, είναι διαθέσιμοι να απαντούν σε ερωτήσεις εκπαιδευόμενων, σε συγκεκριμένες ώρες και μέρες της εβδομάδας (Edx, 2018).

Σχετικά με την δομή των μαθημάτων και το υλικό τους, πρέπει να σημειωθεί ότι η συνολική διάρκεια φοίτησης διαχωρίζεται σε υποενότητες οι οποίες πρέπει να παραδοθούν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα προς τους φοιτητές, με τη βοήθεια τεχνολογικών και άλλων μέσων. Τα βίντεο διάρκειας 5 – 10 λεπτών χρησιμοποιούνται κατά κόρον και μπορούν οι σπουδαστές να τα μελετήσουν κατ' επανάληψη καθώς υπάρχουν ελεύθερα στο youtube (Edx, 2018).

Επίσης, συμπληρωματικά στις διαλέξεις, παρέχονται έτερες βιβλιογραφικές πηγές αναζήτησης στοιχείων για το διδακτέο θέμα, σε περίπτωση που κάποιος σπουδαστής θέλει να το μελετήσει εκτενώς. Τα βιβλία, που κάποιες φορές απαιτούνται όπως και οι σημειώσεις είναι ανεβασμένα και αποθηκευμένα στο εσωτερικό της πλατφόρμας έτσι ώστε να παρέχετε η πρόσβαση σε όλα τα άτομα τα οποία είναι εγγεγραμμένα (Edx, 2018).

Τέλος, ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο της πλατφόρμας Edx είναι η παράδοση των εργασιών από τους φοιτητές στους διδάσκον καθηγητές. Οι σπουδαστές μέσα στα ορθά χρονικά όρια, θα πρέπει να ανεβάζουν στις αντίστοιχες διαδικτυακές πύλες τις

εργασίες τους, οι οποίες κάποιες φορές βαθμολογούνται από τους καθηγητές των μαθημάτων αυτών και κάποιες άλλες φορές από του έτερους εκπαιδευόμενους, ανά περίπτωση (Edx, 2018).

Οι σπουδαστές μέσω της συγκεκριμένης εφαρμογής, στα πλαίσια συζητήσεων που υλοποιούνται, έχουν το δικαίωμα να αλληλεπιδρούν με έτερους συμφοιτητές τους, στην προσπάθεια για διαρκή και προσωπικοί επικοινωνία.

Udacity

Ακόμα μία πολύ γνωστή διαδικτυακή πλατφόρμα εκπαίδευσης αποτελεί η Udacity. Η συγκεκριμένη πλατφόρμα, ειδικεύεται κυρίως, στις επιστήμες που έχουν σχέση με την πληροφορική αλλά και τις θετικές επιστήμες. Η υπέρτατη διαφοροποίηση της πλατφόρμας Udacity, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες, επίσης, πολύ γνωστές πλατφόρμες διαδικτυακή εκπαίδευσης, είναι ο διαχωρισμός των επιπέδων των εκπαιδευόμενων. Δηλαδή, η παρεχόμενη επιλογή των εν δυνάμει εκπαιδευόμενων σε αρχάριους, ενδιάμεσους και προχωρημένους (Udacity, 2018).

Η αρχική σελίδα της συγκεκριμένης πλατφόρμας είναι: www.udacity.com

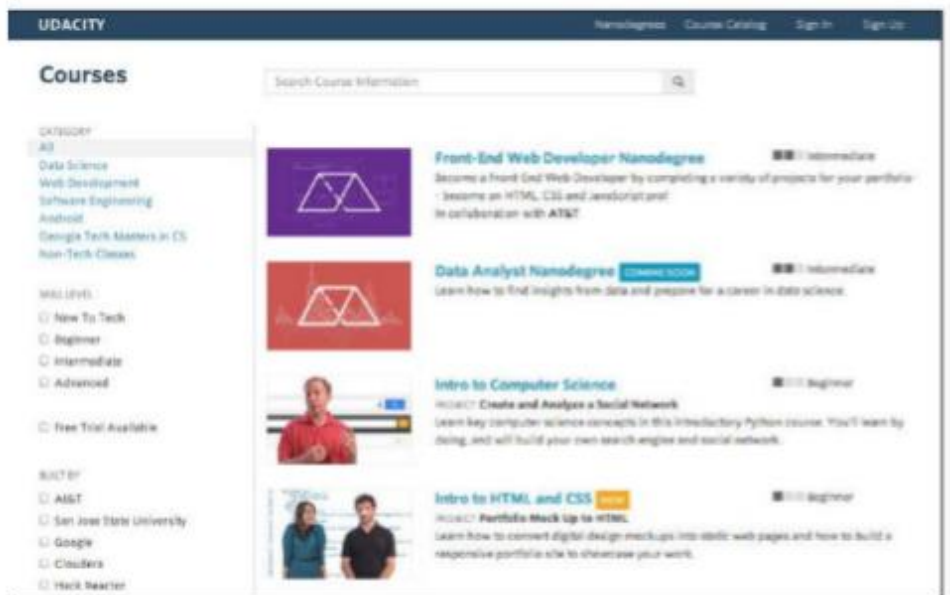
Εικόνα 5: Αρχική σελίδα Udacity

Η διαδικασία εγγραφής στην πλατφόρμα αυτή είναι εξαιρετικά εύκολη και γρήγορη, καθώς αρκεί μόνο, να συμπληρωθούν τα απαραίτητα προσωπικά στοιχεία του χρήστη και να εκτελεσθεί η εγγραφή του στο σύστημα. Πρέπει να σημειωθεί, ότι και σε αυτήν την περίπτωση αρκεί απλά ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής και μία ικανοποιητική σύνδεση στο διαδίκτυο (Udacity, 2018).

The image shows a web form titled "Sign up" for Udacity. It contains several input fields: "First Name" and "Last Name" (two separate boxes), "Email" (one box), and "Password" (one box). Below the password field, there is a line of text: "By signing up you agree to Udacity's Terms of Service". Underneath this text is an orange "Sign Up" button. At the bottom of the form, there are two social media login options: "Sign up with Facebook" and "Sign up with Google", each with its respective logo.

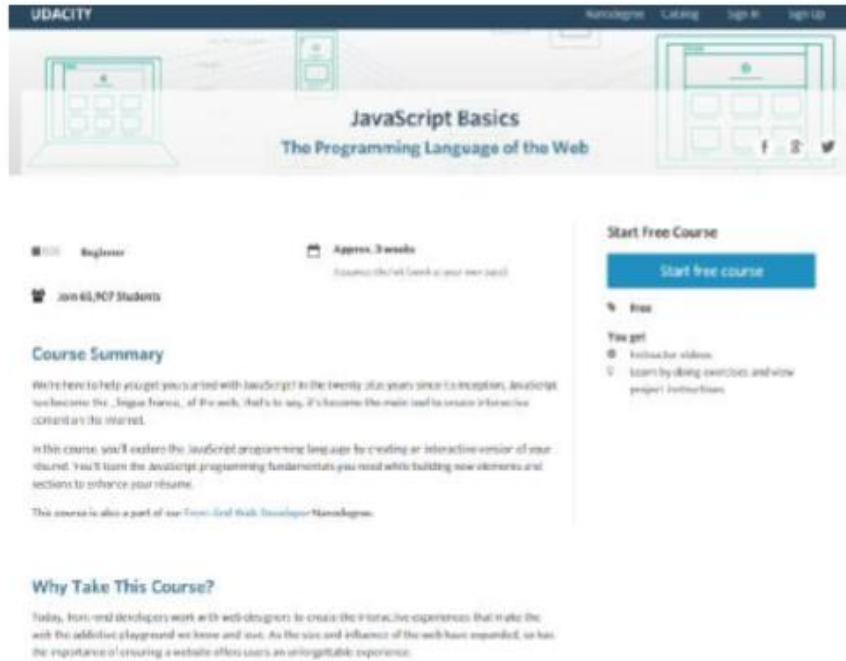
Εικόνα 6: Εγγραφή χρήστη στην πλατφόρμα Udacity.

Αφού, λοιπόν, πραγματοποιηθεί η διαδικασία εγγραφής του ενδιαφερόμενου στο σύστημα της πλατφόρμας, αυτός θα πρέπει να επιλέξει τα μαθήματα τα οποία θέλει να παρακολουθήσει ο ίδιος. Στο κάθε μάθημα, παρέχετε η σημαντική δυνατότητα της παροχής πληροφοριών του μαθήματος, διαδικασία η οποία βοηθά στην ορθή επιλογή των μαθημάτων βάση των ενδιαφερόντων του κάθε υποψήφιου σπουδαστή. Ο κατάλογος των μαθημάτων μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα μεγάλος και εκτενής διότι ο αριθμός τους ξεπερνά τα 200 μαθήματα διδασκαλίας (Udacity, 2018).

Εικόνα 7: Κατάλογος μαθημάτων πλατφόρμας Udacity.

Ανάλογα με το επίπεδο στο οποίο θα επιλέξει ο σπουδαστής, παρουσιάζονται και τα αντίστοιχα μαθήματα τα οποία ο ίδιος μπορεί να παρακολουθήσει με επιτυχία. Επιλέγοντας ένα μάθημα, αυτόματα ανοίγει η καρτέλα της περίληψης του μαθήματος αυτού στην οποία παρουσιάζονται στοιχεία για τον διδάσκον, τη διδακτέα γλώσσα, τη δομή και το περιεχόμενο του μαθήματος (Udacity, 2018).

Εικόνα 8: Περίληψη επιλεγθέντος μαθήματος στην πλατφόρμα Udacity.

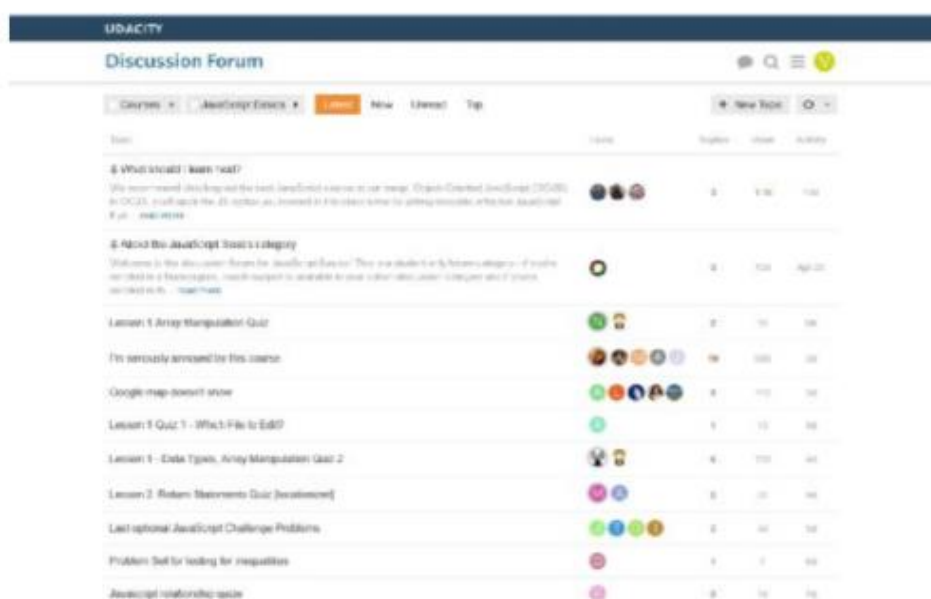
Εν συνεχεία, ο κάθε σπουδαστής, αφού πραγματοποιήσει την εγγραφή του στα μαθήματα που τον ενδιαφέρουν, μπορεί να παρακολουθήσει τις παραδόσεις αυτών, μέσα από τα διαδραστικά βίντεο και μέσα τα οποία περιλαμβάνει η κάθε διδακτέα εβδομάδα παράδοσης (Udacity, 2018).

Εικόνα 9: Υλικό μαθήματος της πλατφόρμας Udacity.

Μετά το τέλος της συνολικής διάρκειας φοίτησης του προγράμματος, ο εκπαιδευόμενος απαντά σε ένα ερωτηματολόγιο εφ' όλης της ύλης έτσι να διαπιστωθεί το αν και κατά πόσο έχει κατανοήσει τα θέματα τα οποία διδάχθηκε αυτές τις εβδομάδες φοίτησής του (Udacity, 2018).

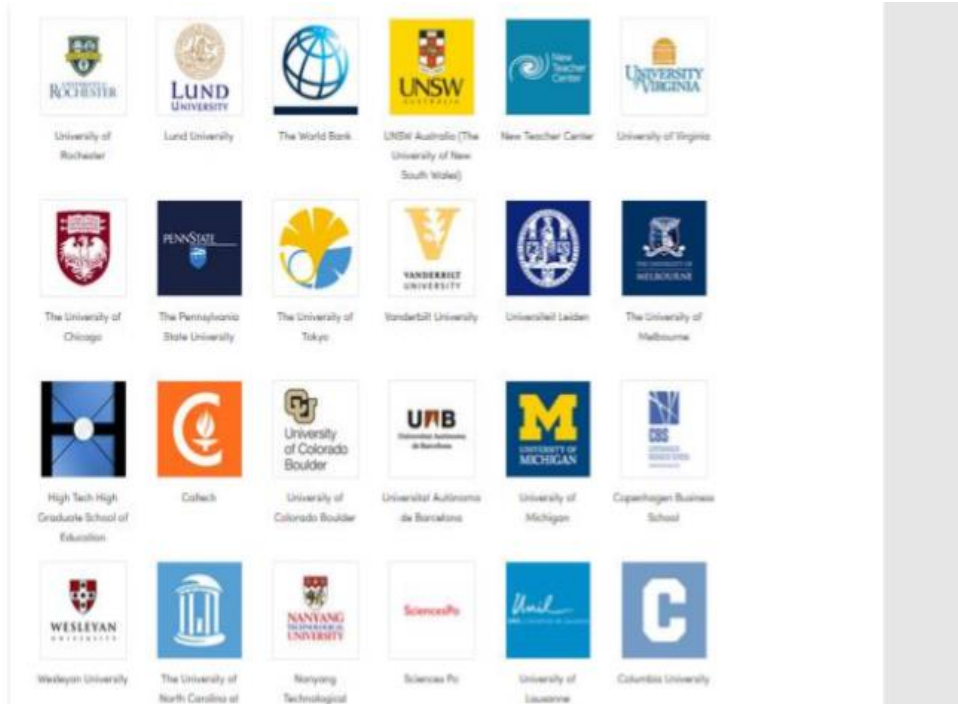
Τέλος, και σε αυτήν την πλατφόρμα υπάρχει πεδίο για συζήτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών οι οποίοι το επιθυμούν.

Εικόνα 10: Πεδίο συζήτησης μεταξύ φοιτητών της πλατφόρμας Udacity.

Coursera

Η πλατφόρμα Coursera, αποτελεί μία πολύ γνωστή διαδικτυακή πλατφόρμα διαδικτυακής εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης η οποία για πολλά συναπτά έτη, συνεργάζεται με κορυφαία πανεπιστήμια ανά τον κόσμο. Συγκεκριμένα, η πλατφόρμα αυτή συνεργάζεται με εκατόν έντεκα (111) ακαδημαϊκά ιδρύματα από τα οποία τα περισσότερα είναι αμερικανικής προέλευσης (Coursera, 2018).

Εικόνα 11: Συνεργαζόμενα πανεπιστήμια με την πλατφόρμα Coursera

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί, ότι μέσω της συγκεκριμένης πλατφόρμας, υπάρχει η δυνατότητα επιπλέον αναγνωρισμένης πιστοποίησης παρακολούθησης μαθημάτων. Η επίσημη ιστοσελίδα της πλατφόρμας είναι: <https://www.coursera.org>

Εικόνα 12: Επίσημη ιστοσελίδα της πλατφόρμας Coursera.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την επίσημη πλατφόρμα Coursera (2018), παρέχει μαθήματα για τους εξής κλάδους:

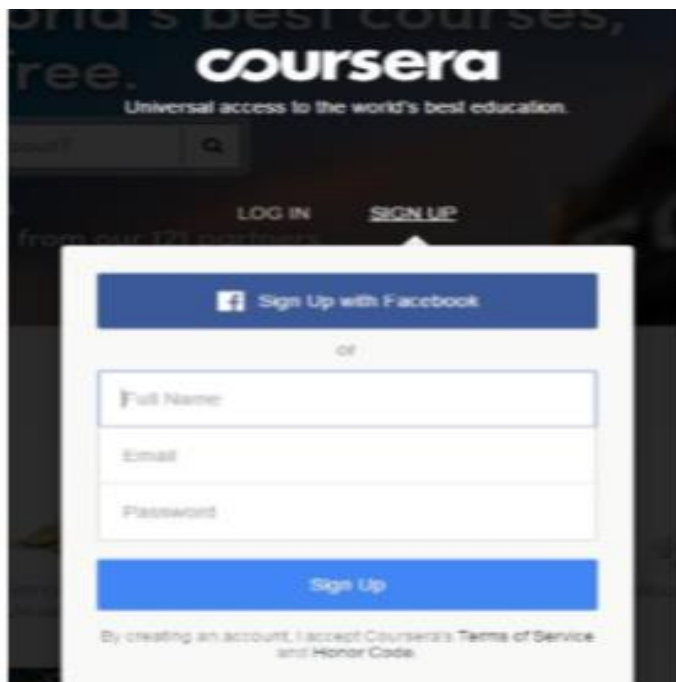
Sciences	Music
Education	Film & Audio Engineering
Finance	Mathematics
Theory Economics	Humanities
Systems	Food & Nutrition
Programming	Business & Management
Vision Computer	Artificial Intelligence
Robotics	Security
Data Analysis	Technology and Design
Scientific Computing	Software Engineering Computer
Statistics	Health & Science

Social Sciences	Electrical & Materials Engineering
Law	Physical & Earth Sciences

Πίνακας 2: Ειδικότητες μαθημάτων της πλατφόρμας Coursera.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω μαθήματα διδάσκονται στην αγγλική γλώσσα και για αυτόν ακριβώς τον λόγο οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά την γλώσσα αυτή. Παρόλο που η εγγραφή στα μαθήματα αυτά είναι δωρεάν, πολύ συχνά οι εκπαιδευόμενοι εγκαταλείπουν την παρακολούθησή τους εξαιτίας της μεγάλης δυσκολίας που τα χαρακτηρίζει. Το εκπαιδευτικό υλικό διανέμεται μέσω βίντεο, διαλέξεων, σημειώσεων και άλλων οπτικοακουστικών μέσων ηλεκτρονικής μορφής. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανά μάθημα δεν είναι περιοριστικός (Coursera, 2018).

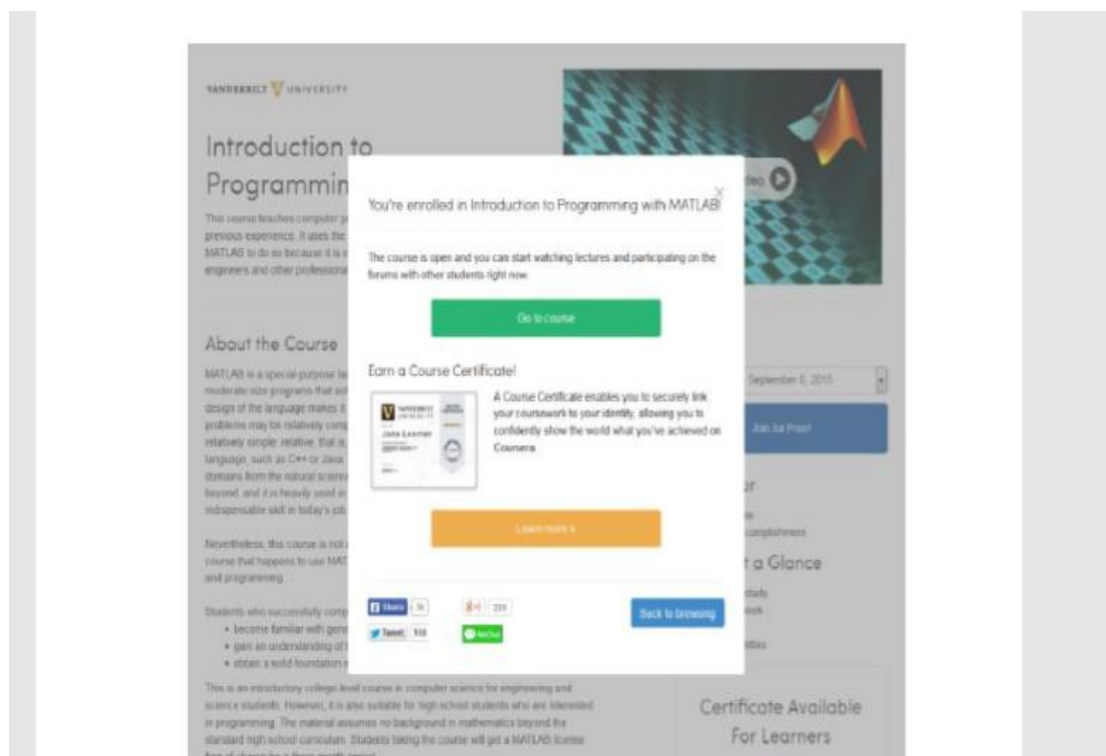
Η διαδικασία της εγγραφής του χρήστη, στην συγκεκριμένη πλατφόρμα είναι πολύ απλή και εύκολη καθώς πρέπει μόνο να πληκτρολογήσει τα προσωπικά του στοιχεία και έναν κωδικό πρόσβασης στο σύστημα. Εκτός από την παραδοσιακή μέθοδο εγγραφής του χρήστη, υπάρχει και η δυνατότητα να πραγματοποιηθεί αυτό μέσω της παγκόσμιας πλατφόρμας του Facebook (Coursera, 2018).

Εικόνα 13: Καρτέλα εγγραφής στην πλατφόρμα Coursera.

Η διάρκεια φοίτησης των αντίστοιχων μαθημάτων κυμαίνεται ανάλογα με τη φύση του μαθήματος και το θεωρητικό υπόβαθρο αυτού, από πέντε (5) έως δώδεκα (12) εβδομάδες ενώ το υλικό κάθε μαθήματος συνοδεύεται από την σχετική προτεινόμενη βιβλιογραφία για επιπλέον διερεύνηση του θέματος. Καθόλα την διάρκεια εκπαίδευσης δίνονται εργασίες προς εκπόνηση στους φοιτητές όπως επίσης και αυτοί αλληλεπιδρούν τόσο με τον καθηγητή όσο και με τους έτερους φοιτητές, μέσω μίας διαδικτυακής συζήτησης μέσα στα πλαίσια της οποίας υποβάλλονται ερωτήσεις, δίνονται ασκήσεις, τρόποι ανάπτυξης του θέματος και κατευθυντήριες οδηγίες από τον καθηγητή προς όλους τους εκπαιδευόμενους (Coursera, 2018).

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι και σε αυτή την πλατφόρμα διαδικτυακής εκπαίδευσης δίνεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να αποκτήσουν την αντίστοιχη πιστοποίηση παρακολούθησης, μόνο βέβαια στην περίπτωση που ο έχουν δηλώσει από την αρχή της εγγραφής τους στο αντίστοιχο πεδίο επιλογής (Coursera, 2018).

Εικόνα 14: Επιλογή χορήγησης σχετικής πιστοποίησης.

2.4 Αποτελεσματικότητα των MOOCS

Η αναγνώριση των Μαζικών Ανοιχτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (MOOCS) είναι ιδιαίτερα έντονη στις χώρες της Ευρώπης, βέβαια το ίδιο δεν συμβαίνει δυστυχώς στην χώρα μας, εξαιτίας πολλών δυσκολιών και παραγόντων που θα αναφερθούν στην συνέχεια του παρόντος υποκεφαλαίου. Πρώτη φορά υλοποιήθηκαν, στην Ελλάδα, τα συστήματα MOOCs, στα πλαίσια των μαθημάτων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. (Thomas, 2002).

Οι δυσκολίες και τα προβλήματα, τα οποία εντοπίστηκαν στην εφαρμογή των MOOCs στα πλαίσια των μαθημάτων του ΕΑΠ, ήταν πολλά και αρκετά μεγάλης έντασης (Κοστούρακης κ' συν, 2015). Οι δυσκολίες αυτές μπορούν να διαχωριστούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες (Κοστούρακης κ' συν, 2015):

- ✓ Τις τεχνικές δυσκολίες.
- ✓ Την έλλειψη της κουλτούρας.

Όσον αναφορά τις τεχνικές δυσκολίες, αναφέρονται στην αδυναμία αυτού καθεαυτού του εκπαιδευτικού ιδρύματος να επιτύχει το στόχο της προβολής και της προώθησης της νέας αυτής καινοτομίας, που δεν είναι άλλη από την υιοθέτηση των συστημάτων MOOCs. Συγκεκριμένα, έχει εντοπισθεί η αδυναμία των ιδρυμάτων στον τομέα των υποδομών αλλά και της ορθής εξυπηρέτησης μεγάλης μερίδας ενδιαφερόμενων προς το συγκεκριμένο είδος εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικά για το συγκεκριμένο ζήτημα είναι τα λόγια καθηγητή του ΕΑΠ ο οποίος λέει ότι : " Οι τεχνικές δυσκολίες ίσως να έχουν να κάνουν με το υφιστάμενο σύστημα (το central) και θα πρέπει να πάμε σε μια νέα πλατφόρμα για να ενσωματώσουμε τα MOOCs. Επίσης, υπάρχουν τεχνικές δυσκολίες μιας πιθανώς μεγάλης ζήτησης. Δεν ξέρω αν μπορεί δηλαδή να καλύψει το ΕΑΠ από τεχνικής άποψης MOOCs που μπορεί να έχουν πολύ μεγάλο αριθμό σπουδαστών" (Κοστούρακης κ' συν, 2015).

Μία ακόμη πολύ μεγάλη δυσκολία την οποία αντιμετωπίζει το ζήτημα της υιοθέτησης των συστημάτων MOOCS στην χώρα μας, είναι η έλλειψη κουλτούρας,

κυρίως από την οπτική γωνία της διοίκησης του εκάστοτε ιδρύματος για τη δημιουργία και ανάπτυξη αυτών των συστημάτων. Πιο αναλυτικά, το ζήτημα εντοπίζεται στο μεγάλο χρόνο και προσπάθεια που απαιτείται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, καθώς το αρχικό βήμα έτσι ώστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη των MOOCS στα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι η νοοτροπία και η κουλτούρα και σημαντικό στοιχείο το οποίο έρχεται σε ευθεία σχέση με αυτό είναι η μορφή και ο τρόπος διοίκησης του εκάστοτε εκπαιδευτικού ιδρύματος (Κοστούρακης κ' συν, 2015).

Επιπλέον, ύψιστης σημασία ζήτημα αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο, το οποία κατά περίπτωση δομείται από τα άτομα τα οποία απαρτίζουν την επιτροπή διοίκησης του εκπαιδευτικού ιδρύματος και στις περισσότερες περιπτώσεις λειτουργούν αποτρεπτικά προς την εισαγωγή πρωτοβουλιών και καινοτόμων διαδικασιών, όπως είναι τα MOOCS (Κοστούρακης κ' συν, 2015). Ένας ακόμα καθηγητής κατά την ομιλία του στο 8^ο Διεθνές Συνέδριο που είχε ως θέμα του την ανοιχτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση (2015) είπε ότι: "Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο αντιμετωπίζει εσωτερικά προβλήματα και όσο αυτά τα προβλήματα δεν λύνονται, το ερώτημά σου κατά πόσο θα υλοποιηθούν τα MOOCs από το ΕΑΠ κάπου μπερδεύεται. Καταλήγω στο ότι, το πρόβλημα στο ΕΑΠ ήταν ότι τα τελευταία περίπου δεκαπέντε χρόνια δεν υπήρχε διοίκηση με όραμα, αυτά τα δύο προβλήματα συγκρούστηκαν. Έλλειψη οράματος από την μια και από την άλλη πράγματα που έπρεπε να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες και αλλαγές δεν έγιναν. Το ΕΑΠ έπεσε στο μεγάλο λάθος να διεκπεραιώνει συνέχεια μια πραγματικότητα". Επίσης, στο ίδιο συνέδριο τοποθετήθηκε ένας ακόμα καθηγητής, λέγοντας ότι: " Νομίζω, για να είμαι ειλικρινής ότι είναι αδύνατον στο ΕΑΠ να γίνει MOOC. Είναι τέτοια η γραφειοκρατία και τόσο στριφνές οι διαδικασίες ... που δεν νομίζω ότι είναι εφικτό. Είχαμε την εμπειρία πρόσφατα να προσπαθούμε να κάνουμε ψηφιακό διδακτικό υλικό σε μορφή wiki, η εμπειρία ήταν φρικτή" .

Έτσι, έχοντας ως δεδομένο στοιχείο την πλήρη αναγνώριση των συστημάτων των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων και της μεγάλης προσφοράς που παρέχουν αυτά στο ευρύ κοινό διαμέσου του εκτεταμένου εύρους των πολιτικών που συνοδεύουν, αλλά και του μεγάλου ποσοστού από τον πληθυσμό που εξυπηρετεί και αντιμετωπίζουν δυσκολίες μετακίνησης από τον τόπο τους, τονίζεται το γεγονός

ότι υπό τις υπάρχουσες συνθήκες και δομές που ισχύουν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας, αυτά δεν είναι σε θέση να παρέχουν με επαρκή ένταση τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (Bates, 2015).

Τέλος, διαπιστώνεται ότι με την παρουσία των συστημάτων MOOCs συνδέονται έντονα και εκτεταμένης έντασης προβλήματα, όπως είναι για παράδειγμα το θέμα της μεγάλης απόστασης που λαμβάνει χώρα μεταξύ των εκπαιδευόμενων και των διδασκόντων ή της δύσκολης διαδικασίας της απαραίτητης πιστοποίησης ή την μαζική παροχή εγγράφων τα οποία ακολουθούν τα επιλεγμένα μαθήματα (Clow, 2013), λαμβάνει χώρα και εκτελείται, μια διαφορετική και κατά πολλούς εξειδικευμένη εκπαιδευτική διαδικασία η οποία στηρίζεται σε τελείως διαφορετική φιλοσοφία ανάπτυξης και εκπαίδευσης (Bates, 2015). Αυτό συμβαίνει λόγω του θεσμικού πλαισίου το οποίο ακολουθεί και ενστερνίζεται το κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα σε ευθεία σχέση με την πραγματική διάσταση της εκπαίδευσης με τον παράγοντα της απόστασης, η οποία έχει ως βασικό πυλώνα της την διαδικασία υποστήριξης καθώς και της προσωπική επικοινωνία, που διαδραματίζεται μεταξύ του εκπαιδευτικού και των εκπαιδευόμενων (Κουστουράκης & Παΐζης, 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΡΕΥΝΑ

3.1 Γενικά στοιχεία έρευνας

Στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας με σκοπό την συλλογή των βασικών δεδομένων προς ανάλυση, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε το συγκεκριμένο εργαλείο οριοθετείται στην φύση της ίδιας της εργασίας διότι τα ερευνητικά ερωτήματα προκύπτουν μέσα από ποιοτικά στοιχεία και προγενέστερες εμπειρίες νέων ατόμων που έχουν ασχοληθεί με την εκπαιδευτική διαδικασία της υπό εξέταση εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι ερωτήσεις οι οποίες τέθηκαν προς τους τρεις (3) ερωτώμενους, βασίστηκαν πάνω σε προγενέστερες έρευνες και επιλέχθηκαν με κριτήριο τα ευρήματα τα οποία υπάρχουν ήδη, σε σχέση με την δυσλειτουργία των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS) αλλά και τα γενικότερα προβλήματα τα οποία έχουν εντοπισθεί, όσον αναφορά την γενική τους περιγραφή και την αποτελεσματικότητά τους στο εκπαιδευτικό κοινό.

Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, πραγματοποιήθηκαν τρεις (3) αναλυτικές συνεντεύξεις με άτομα τα οποία έχουν παρακολουθήσει στο παρελθόν μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs). Οι συζητήσεις αυτές, έλαβαν χώρα σε προσωπικό μου χώρο και όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν στις ίδιες ακριβώς ερωτήσεις οι οποίες παρουσιάστηκαν σε αυτούς με συγκεκριμένη δομή και συνοχή ενώ ήταν πλήρως κατανοητές, γεγονός το οποίο βοήθησε την εποικοδομητική αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι βασικός στόχος διεξαγωγής της παρούσας πρωτογενούς έρευνας αποτέλεσε η εξαγωγή συμπερασμάτων και δεδομένων σχετικά με την απήχηση, την αποδοχή, την υλοποίηση, την συμμετοχή και την αποτελεσματικότητα των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS), στην χώρα μας.

3.1.1 Ερωτήσεις συνέντευξης προς τους συμμετέχοντες

Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, στα πλαίσια της παρούσας έρευνας που διεξάχθηκε με σκοπό την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης τριών (3) νέων ατόμων τα οποία έχουν παρακολουθήσει μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs).

Και οι τρεις (3) ερωτώμενοι απάντησαν στις ίδιες ακριβώς ερωτήσεις οι οποίες είναι οι εξής:

- Ερώτηση 1^η: Από που προήλθε το αρχικό ερέθισμα σας έτσι ώστε να διερευνήσετε τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs);
- Ερώτησης 2^η: Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν να εγγραφείτε στα MOOCs;
- Ερώτηση 3^η: Υπήρχε κόστος εγγραφής; Και αν ναι, ποιο ήταν αυτό;
- Ερώτηση 4^η: Το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται προς τους εκπαιδευόμενους πως δομείται και πως διοχετεύεται; Θεωρείται ότι είναι επαρκές;
- Ερώτηση 5^η: Αντιμετώπισατε δυσκολίες κατά την διάρκεια παρακολούθησης των μαθημάτων και αν ναι, ποιες ήταν αυτές;
- Ερώτηση 6^η: Υπάρχει όντως το στοιχείο της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων αλλά και ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους;
- Ερώτηση 7^η: Ολοκληρώσατε με επιτυχία το πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) που επιλέξατε; Αν όχι, ποιοι ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν στην διακοπή αυτού;
- Ερώτηση 8^η: Τελικά υπάρχουν κρυφές χρεώσεις – κόστη στην παρακολούθηση των MOOCs;
- Ερώτηση 9^η: Ποια είναι η διαδικασία για την χορήγηση της πιστοποίησης μαθημάτων; Υπάρχει επιπλέον κόστος σε αυτό;
- Ερώτηση 10^η: Σε τι πιστεύετε ότι θα σας ωφελήσει η παρακολούθηση των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) στην πορεία της ζωής σας καθώς και στην επαγγελματική σας εξέλιξη;
- Ερώτηση 11^η: Θα ξανά παρακολουθούσατε κάποιο πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs);

3.2 Αποτελέσματα έρευνας

Στις υποενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται με κάθε λεπτομέρεια οι τρεις (3) συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε άτομα τα οποία έχουν μπει στην διαδικασία να συμμετάσχουν σε μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs).

3.2.1 Πρώτη (1^η) συνέντευξη

Στην συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζεται η πρώτη (1^η) συνέντευξη που διεξάχθηκε στα πλαίσια έρευνας για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας:

Ερώτηση 1^η

Από που προήλθε το αρχικό ερέθισμα σας έτσι ώστε να διερευνήσετε τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs);

Απάντηση

Ενδιαφερόμουν να διευρύνω τις γνώσεις μου αλλά ταυτόχρονα δεν μπορούσα, για επαγγελματικούς λόγους, να παρακολουθήσω μαθήματα σε κάποιο από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας ώσπου μία γνωστή με πληροφόρησε για τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα που γίνονται και έψαξα επιπλέον πληροφορίες στο Internet.

Ερώτηση 2^η

Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν να εγγραφείτε σε MOOCs;

Απάντηση

Ήθελα να διευρύνω τους γνωστικούς ορίζοντές μου και συνειδητοποίησα ότι είναι ο μοναδικός τρόπος που θα μπορούσα, τουλάχιστον την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, να το κάνω διότι δεν χρειαζόταν να παρακολουθώ μαθήματα βάση προκαθορισμένου προγράμματος (σταθερές ώρες και μέρες).

Ερώτηση 3^η

Υπήρχε κόστος εγγραφής; Και αν ναι ποιο ήταν αυτό;

Απάντηση

Όχι, δεν υπήρχε κόστος εγγραφής και αυτό αποτέλεσε έναν πολύ σημαντικό παράγοντα παρότρυνσης για εμένα.

Ερώτηση 4^η

Το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται προς τους εκπαιδευόμενους πως δομείται και διοχετεύεται; Θεωρείται ότι είναι επαρκές;

Απάντηση

Όλες οι δραστηριότητες και το εκπαιδευτικό υλικό στα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, διοχετεύονται προς τους φοιτητές μέσω Internet, στην αντίστοιχη πλατφόρμα του μαθήματος. Στα περισσότερα μαθήματα ο εκπαιδευτής ανεβάζει το αρχικό εκπαιδευτικό υλικό ή πολλές φορές μία προτεινόμενη βιβλιογραφία και από εκεί και πέρα το μελετάς και προσπαθείς εσύ να βρεις επιπλέον υλικό από διάφορες πηγές. Σε καμία περίπτωση, του τουλάχιστον για κάποιο φοιτητή που θέλει να εμβαθύνει στο θέμα της μελέτης, δεν μπορεί να θεωρηθεί αυτό το υλικό ως επαρκές.

Ερώτηση 5^η

Αντιμετωπίσατε δυσκολίες κατά την διάρκεια παρακολούθησης των μαθημάτων και αν ναι ποιες ήταν αυτές;

Απάντηση

Όπως ξανά είπα και πριν λόγω φόρτου εργασίας διαθέτω περιορισμένο χρόνο. Η πρώτη μου δυσκολία, λοιπόν, εντοπίστηκε στο γεγονός των απαιτήσεων των μαθημάτων και της ανεύρεσης της βιβλιογραφίας. Για να γίνω πιο συγκεκριμένος, δαπανούσα πολύ χρόνο στο να εντοπίζω τις ενότητες και τα άρθρα που έπρεπε να διαβάσω για να κατανοήσω καλύτερα το θέμα μελέτης. Επίσης, ακόμα μία δυσκολία που αντιμετώπισα ήταν ότι επειδή δεν διέθετα το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο

του θέματος, δεν ήμουν σε θέση να κατανοήσω ικανοποιητικά πολλές βασικές έννοιες από το αρχικό εκπαιδευτικό υλικό που έδινε ο καθηγητής.

Ερώτηση 6^η

Υπάρχει όντως το στοιχείο της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων αλλά και ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους;

Απάντηση

Σίγουρα όχι έτσι όπως θα έπρεπε. Για να σας εξηγήσω καλύτερα. Ο εκπαιδευτής, στις ερωτήσεις που γινόντουσαν πάνω στο θέμα, είτε αργούσε να απαντήσει, είτε δεν απαντούσε και καθόλου. Τώρα από την άλλη πλευρά, σε σχέση με την αλληλεπίδραση των εκπαιδευόμενων, υπήρχε μία υποτυπώδες συνεργασία, ανταλλάσσοντας πληροφορίες με κάποια άτομα της ομάδας αλλά και αυτή δεν μπορώ να πω ότι ήταν σε καλά επίπεδα.

Ερώτηση 7^η

Ολοκληρώσατε με επιτυχία το πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) που επιλέξατε; Αν όχι ποιοι ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν στην διακοπή αυτού;

Απάντηση

Εγώ συγκεκριμένα ύστερα από πολύ προσπάθεια και κόπο, τελικά ολοκλήρωσα τον κύκλο εργασιών του προγράμματος.

Ερώτηση 8^η

Τελικά υπάρχουν κρυφές χρεώσεις – κόστη για την παρακολούθηση των MOOCs;

Απάντηση

Δεν μπορώ να πω ότι στο πρόγραμμα που επέλεξα να παρακολουθήσω υπήρχαν κρυφά επιπλέον κόστη. Ήταν όλα προσδιορισμένα και κατανοητά από την αρχή.

Τώρα, αν κάποιος φοιτητής ήθελε να δαπανήσει χρήματα για την απόκτηση ενός επιπλέον εκπαιδευτικού υλικού, δεν μπορώ να το χαρακτηρίσω ως κρυφή χρέωση.

Ερώτηση 9^η

Ποια είναι η διαδικασία για την χορήγηση πιστοποίησης; Υπάρχει κόστος σε αυτό;

Απάντηση

Γενικά καθόλη την διάρκεια των μαθημάτων και ανά τακτά χρονικά διαστήματα, αξιολογούμεστε μέσω των διάφορων μεθόδων (π.χ διαδικτυακά διαγωνίσματα και αρχεία εργασιών ανάλυσης συγκεκριμένων θεμάτων). Μετά το τέλος όλων αυτών των αξιολογήσεων και μόνο στην περίπτωση όπου η αξιολόγηση για τον φοιτητή είναι θετική, τότε μπορεί να πάρει την πιστοποίηση. Η λεγόμενη «πλήρη πιστοποίηση» η οποία θεωρείται αναγνωρισμένη, έχει ένα κόστος το οποίο είναι περίπου στα 100 ευρώ. Βέβαια, σε περίπτωση που κάποιος δεν θέλει να δώσει αυτό το χρηματικό ποσό, λαμβάνει αυτόματα την τυπική βεβαίωση παρακολούθησης του μαθήματος.

Ερώτηση 10^η

Σε τι πιστεύετε ότι θα σας ωφελήσει η παρακολούθηση των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) στην πορεία της ζωής σας καθώς και στην επαγγελματική σας εξέλιξη;

Απάντηση

Τα συγκεκριμένα μαθήματα με βοήθησαν στο να είμαι γνώστης (σφαιρικής άποψης βέβαια) ενός νέου θέματος. Δεν θεωρώ, όμως, ότι θα με βοηθήσουν, ιδιαίτερα, στην επαγγελματική μου πορεία.

Ερώτηση 11^η

Θα ξανά παρακολουθούσατε κάποιο πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs);

Απάντηση

Στο μέλλον, ίσως αλλά σίγουρα θα διάλεγα μία ενότητα πιο σύγχρονη.

3.2.2 Δεύτερη (2^η) συνέντευξη

Στην συνέχεια ακολουθεί η δεύτερη (2^η) συνέντευξη η οποία διεξάχθηκε για την έρευνα πάνω στο ζήτημα των MOOCs.

Ερώτηση 1^η

Από που προήλθε το αρχικό ερέθισμα σας έτσι ώστε να διερευνήσετε τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs);

Απάντηση

Πριν από δύο (2) χρόνια είχε παρακολουθήσει ένας συνάδελφος μου, ένα πρόγραμμα τέτοιου είδους μαθημάτων με θέμα την ιστορία της ελληνιστικής περιόδου και έμεινε πολύ ευχαριστημένος. Έτσι αποφάσισα να το δοκιμάσω και εγώ.

Ερώτηση 2^η

Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν να εγγραφείτε στα MOOCs;

Απάντηση

Πολύ σημαντικοί παράγοντες για μένα ήταν το ευέλικτο ωράριο μαθημάτων, το σχεδόν μηδενικό κόστος και η εξειδίκευση που μου παρείχε το εν λόγω πρόγραμμα πάνω στον εργασιακό μου τομέα. Επίσης, από την στιγμή που δεν υπήρχε αρχικό κόστος, σε περίπτωση που αυξανόντουσαν οι υποχρεώσεις μου, θα τερμάτιζε άμεσα και η φοίτησή μου χωρίς μειονεκτικές παραμέτρους.

Ερώτηση 3^η

Υπήρχε κόστος εγγραφής; Και αν ναι ποιο ήταν αυτό;

Απάντηση

Όχι δεν πλήρωσα κάποιο χρηματικό αντίτιμο κατά την διαδικασία εγγραφής μου.

Ερώτηση 4^η

Το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται προς τους εκπαιδευόμενους, πως δομείται και διοχετεύεται; Θεωρείται ότι είναι επαρκές;

Απάντηση

Το παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος δίνεται πάντα από τον καθηγητή και ουσιαστικά περιέχει μόνο το βασικό θεωρητικό σκέλος ενός θέματος. Στην συνέχεια ο κάθε εκπαιδευόμενος, μπαίνει είτε μόνος του είτε ομαδικά, στην διαδικασία να εντοπίσει χρήσιμες, για αυτόν, βιβλιογραφικές πηγές. Το εκπαιδευτικό υλικό, ανεβαίνει στην πλατφόρμα και μπορούμε να το δούμε όλες τις ώρες. Όσον αναφορά την δομή αυτού του υλικού, κατηγοριοποιείται σε θεματικές ενότητες τις οποίες τις γνωρίζουμε από την αρχή, στην φάση ακόμα της εγγραφής. Θα μπορούσα να πω ότι η δομή του μαθήματος, ξεκινά από το γενικό σκέλος και οδεύει προς το ειδικό.

Ερώτηση 5^η

Αντιμετωπίσατε δυσκολίες κατά την διάρκεια παρακολούθησης των μαθημάτων και αν ναι ποιες ήταν αυτές;

Απάντηση

Δυστυχώς, εν τέλη αντιμετώπισα πολλές δυσκολίες που σίγουρα δεν τις περίμενα όταν αποφάσισα να ξεκινήσω το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Αυτές οι δυσκολίες ήταν ο υπερβολικός όγκος των πληροφοριών που έπρεπε να διαβάσω αλλά και να κατανοήσω, η αναβλητικότητα μου όσον αναφορά την παρακολούθηση των μαθημάτων που είχε ως αποτέλεσμα να μένω πολύ πίσω στην κατανόηση βασικών στοιχείων και ο απαιτητικός προγραμματισμός χρόνου εκπόνησης των εργασιών.

Ερώτηση 6^η

Υπάρχει όντως το στοιχείο της αλληλεξάρτησης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους;

Απάντηση

Ο καθηγητής στην δική μου περίπτωση μπορώ να πω ότι ήταν άψογος. Δηλαδή, έδινε κατευθυντήριες οδηγίες για την υλοποίηση μίας εργασίας (ακόμα και της πιο απλής) και απάνταγε σε όλα τα ερωτήματα των εκπαιδευόμενων σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αλληλεπίδραση μεταξύ των φοιτητών, δεν μπορώ να πω ότι υπήρχε με εξαίρεση μία ομαδική εργασία που έπρεπε να αναλάβουμε και αναγκαστικά τέθηκε το θέμα της συνεργασίας.

Ερώτηση 7^η

Ολοκληρώσατε με επιτυχία το πρόγραμμα μαζικών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) που επιλέξατε; Αν όχι ποιοι οι λόγοι που σας οδήγησαν στην διακοπή αυτού;

Απάντηση

Δεν ολοκλήρωσα με επιτυχία το πρόγραμμα διότι από ένα σημείο και μετά εξαιτίας της ασυνέπειας που έδειξα απέναντι στα μαθήματα και την διδακτέα ύλη γενικότερα, δεν ήμουν πλέον σε κατάσταση να κατανοήσω πλήρως τα ζητούμενα και τις απαιτήσεις. Επίσης, το ευέλικτο ωράριο παρακολούθησης αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την βέλτιστη δυνατή μάθηση.

Ερώτηση 8^η

Τελικά υπάρχουν κρυφές χρεώσεις – κόστη στην παρακολούθηση των MOOCs;

Απάντηση

Όχι, δεν έχω βιώσει ούτε έχω ακούσει κάτι τέτοιο.

Ερώτηση 9^η

Ποια είναι η διαδικασία για την χορήγηση της πιστοποίησης; Υπάρχει κόστος σε αυτό;

Απάντηση

Δυστυχώς διέκοψα την φοίτησή μου στο πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) και έτσι δεν έφτασα στο στάδιο της πιστοποίησης αφού δεν

συμμετείχα καν σε όλες τις απαιτούμενες αξιολογήσεις. Βέβαια, από άτομα τα οποία γνωρίζω και ολοκλήρωσαν την φοίτησή τους, υπάρχει ένα κόστος, σχετικά χαμηλό.

Ερώτηση 10^η

Σε τι πιστεύετε ότι θα σας ωφελήσει η παρακολούθηση των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) στην πορεία της ζωής σας καθώς και στην επαγγελματική σας εξέλιξη;

Απάντηση

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θεωρώ ότι αν το είχα ολοκληρώσει, θα βοηθούσε καταλυτικά στην οριοθέτηση της εξειδίκευσής μου και θα μου άνοιγε νέες εργασιακές ευκαιρίες εξέλιξης.

Ερώτηση 11^η

Θα ξανά παρακολουθούσατε κάποιο πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs);

Απάντηση

Σίγουρα θα το ξανά επιχειρήσω στο άμεσο μέλλον, με περισσότερη οργάνωση και συγκέντρωση, έχοντας πλέον ήδη μία μερική έστω εμπειρία σε αυτό.

3.2.3 Τρίτη (3^η) συνέντευξη

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται η Τρίτη (3^η) και τελευταία συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε για την ανάλυση του θέματος της διαδικτυακής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα της περίπτωσης των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs).

Ερώτηση 1^η

Από που προήλθε το αρχικό ερέθισμα σας έτσι ώστε να διερευνήσετε τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs);

Απάντηση

Το πρώτο ερέθισμα – άκουσμα για τα MOOCs, το απέκτησα στην σχολή του πρώτου μου πτυχίου όπου στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού σεμιναρίου εντός του ΤΕΙ, ένας ομιλητής μας μίλησε για αυτά και την εναλλακτική μορφή εκπαίδευσης που παρέχουν πλέον και στην χώρα μας.

Ερώτηση 2^η

Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν να εγγραφείτε στα MOOCs;

Απάντηση

Εκτός φυσικά από τον εμπλουτισμό του βιογραφικού μου σημειώματος, ο πιο δελεαστικός λόγος εγγραφής μου σε αυτό ήταν η μη ύπαρξη κόστους κατά την διάρκεια της φοίτησης.

Ερώτηση 3^η

Υπήρχε κόστος εγγραφής; Και αν ναι ποιο ήταν αυτό;

Απάντηση

Όχι, δεν υπήρχε, έπρεπε μόνο να συμπληρώσεις τα προσωπικά σου στοιχεία και ορισμένες επιπρόσθετες λεπτομέρειες χαρακτηριστικών.

Ερώτηση 4^η

Το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται προς τους εκπαιδευόμενους πως δομείται και διοχετεύεται; Θεωρείτε ότι είναι επαρκές;

Απάντηση

Διοχετεύεται εφόσον υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο, στην πλατφόρμα του μαθήματος και συγκεκριμένα στην καρτέλα «υλικό». Περιέχει φακέλους και υπό – φακέλους οι οποίοι είναι δομημένοι κατά ενότητα και θέμα. Ο κάθε φοιτητής μπορεί μπαίνοντας εκεί, με τους προσωπικούς του κωδικούς να κατεβάσει τα αρχεία και να

τα επεξεργαστεί σε δικό του υπολογιστή. Το εκπαιδευτικό υλικό, ειδικά για την συγγραφή των εργασιών που απαιτείται βιβλιογραφία, δεν είναι επαρκές.

Ερώτηση 5^η

Αντιμετωπίσατε δυσκολίες κατά την διάρκεια παρακολούθησης των μαθημάτων και αν ναι ποιες ήταν αυτές;

Απάντηση

Η δυσκολία που αντιμετώπισα εγώ, σε σχέση με τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα είχε να κάνει, κυρίως, με την έλλειψη γνώσεων που δυστυχώς είχα, απέναντι στον βασικό άξονα των μαθημάτων. Το πρώτο πτυχίο μου ήταν τελείως διαφορετικό αντικείμενο και είχε αντιφατικά ερεθίσματα.

Ερώτηση 6^η

Υπάρχει όντως το στοιχείο της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους;

Απάντηση

Αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων υπήρχε. Συγκεκριμένα μέσω μία ομαδικής συζήτησης, ανταλλάσαμε πληροφορίες, υλικό για επιπλέον διάβασμα και αντιλήψεις πάνω στο ζήτημα που είχε η κάθε ενότητα. Αντίθετα, η αλληλεπίδραση με τον υπεύθυνο καθηγητή ήταν ελάχιστη. Έδινε μόνο βασικές πληροφορίες χωρίς να υπάρχει σημαντική επιπλέον επικοινωνία για τα ζητούμενα και τις απορίες που γεννιόντουσαν.

Ερώτηση 7^η

Ολοκληρώσατε με επιτυχία το πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) που επιλέξατε; Αν όχι ποιοι ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν στην διακοπή αυτού;

Απάντηση

Όχι, δεν ολοκλήρωσα το πρόγραμμα διότι στην πορεία των μαθημάτων και της ύλης, κατάλαβα ότι δεν διέθετα βασικές γνώσεις και θα έπρεπε να δαπανήσει μεγάλο μέρος του χρόνου μου ώστε να το ολοκληρώσω, πολυτέλεια την οποία δεν είχα.

Ερώτηση 8^η

Τελικά υπάρχουν κρυφές χρεώσεις – κόστη στην παρακολούθηση των MOOCs;

Απάντηση

Μέχρι την χρονική περίοδο που φοίτησα εγώ στο πρόγραμμα, δεν αντιλήφθηκα κάτι τέτοιο.

Ερώτηση 9^η

Ποια είναι η διαδικασία για την χορήγηση πιστοποίησης; Υπάρχει κόστος σε αυτό;

Απάντηση

Δεν γνωρίζω.

Ερώτηση 10^η

Σε τι πιστεύετε ότι θα σας ωφελήσει η παρακολούθηση των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) στην πορεία της ζωής σας καθώς και στην επαγγελματική σας εξέλιξη;

Απάντηση

Πέρα από τις επιπρόσθετες γνώσεις, θα βοηθούσε στην ενδυνάμωση του πρώτου μου πτυχίου, κατέχοντας πλέον σε συνδυασμό με αυτό, μία πιο εξελικτική μορφή του.

Ερώτηση 11^η

Θα ξανά παρακολουθούσατε κάποιο πρόγραμμα μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs);

Απάντηση

Μάλλον όχι γιατί απεδείχθησαν πολύ απαιτητικά.

3.3 Συζήτηση

Μέσα από την μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας αλλά και διαμέσου της πρωτογενούς έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα πτυχιακή εργασία με τη μέθοδο των συνεντεύξεων, μπορούμε πλέον να πούμε με ασφάλεια ότι τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, γνωστά και με την συντομογραφία MOOCs, αποτελούν μία μορφή εξέλιξης της εκπαίδευσης, δίνοντας σε αυτήν το χαρακτηριστικό της ψηφιοποίησης.

Εδώ και πάνω από είκοσι (20) χρόνια, το Διαδίκτυο έχει εντυφώσει στις ζωές των ανθρώπων και έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Μέσω αυτού πραγματοποιούνται εκατομμύρια δραστηριότητες σε ημερήσια βάση, κάθε είδους και κατηγορίας. Έτσι, λοιπόν, με γνώμονα το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό γνώρισμα της σημερινής σύγχρονης κοινωνίας, έπρεπε να υπάρξει και μία εξελικτική τάση και στην χώρα μας στον τομέα της εκπαίδευσης ο οποίος αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της δημοκρατίας και της έκφρασης του λόγου.

Τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, έχουν ανοίξει εδώ και λίγα χρόνια τις πόρτες τους και στον Ελλαδικό χώρο, έχοντας δώσει πλήρη πρόσβαση σε αυτά, σε όλο το ενδιαφερόμενο κοινό. Μέσω του συγκεκριμένου είδους μαθημάτων, τα άτομα έχουν την δυνατότητα να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους πάνω σε θεματικές ενότητες και έννοιες που τους ενδιαφέρουν, είτε για φιλολογικούς σκοπούς, είτε για επαγγελματικούς λόγους. Είναι σημαντικό επίσης, να αναφερθεί ότι στα περισσότερα εξ αυτών τα οποία ανήκουν σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, δεν υπάρχει κόστος διδασκτρων, γεγονός το οποίο παροτρύνει τα άτομα προς αυτήν την κατεύθυνση και

δίνει ένα πολύ σημαντικό κίνητρο ανάπτυξης και επιπλέον εξέλιξης αλλά και μαζικότητας στα εν λόγω προγράμματα.

Σε καμία περίπτωση, όμως, τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως μία εύκολη και ανώδυνη διαδικασία μάθησης για τον εκπαιδευόμενο, πράγμα το οποίο αποδεικνύεται περίτρανα και από τις συνεντεύξεις που παρουσιάστηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας μέσα από τα λεγόμενα που κατέθεσαν οι ερωτώμενοι.

Σε αρχικό στάδιο το οποιοδήποτε άτομο, ακούγοντας τα βασικά πλεονεκτήματα των MOOCs, θέλει να εγγραφεί και να παρακολουθήσει αυτά, αφού φυσικά προ υπάρχει το ενδιαφέρον για την εκπαιδευτική διαδικασία διότι με μία πρώτη ματιά δεν περιλαμβάνουν αρνητικά στοιχεία και επιπτώσεις για τον ίδιο. Στην πραγματικότητα, όμως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Η παρακολούθηση των MOOCs απαιτεί ένα βασικό γνωστικό υπόβαθρο σε σχέση με το θέμα που επιλέγεται κάθε φορά και φυσικά, μεγάλο μερίδιο του χρόνου του εκπαιδευόμενου.

Όσον αφορά το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο του εκπαιδευόμενου το οποίο αποτελεί ένα πολύ βασικό δεδομένο για την τελική ολοκλήρωση του προγράμματος που θα επιλεγεί, οι εκπαιδευόμενοι φαίνεται πολλές φορές ότι το παρακάμπτουν. Συγκεκριμένα, προσανατολίζονται προς το ενδιαφέρον τους για ένα γνωστικό αντικείμενο, παραβλέποντας το γεγονός της προγενέστερης γνώσης, πράγμα το οποίο αποδεικνύεται στην πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας ότι είναι εντελώς εσφαλμένο αφού τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, τουλάχιστον, σε αυτό το χρονικό σημείο στην χώρα μας, δεν λειτουργούν ως βασικοί πυλώνες της εκπαίδευσης εξηγώντας έννοιες και δεδομένα τα οποία να είναι προσιτά προς κατανόηση στο ευρύ κοινό.

Το συγκεκριμένο ζήτημα το οποίο οδηγεί και σε αυξημένα ποσοστά διακοπής της παρακολούθησης των προγραμμάτων, ίσως, οφείλεται στην στρεβλή ή μη επαρκής ενημέρωση του ενδιαφερόμενου κοινού, κατά την φάση της πρώτης τους «γνωριμίας» με αυτού του είδους τα μαθήματα τα οποία μέχρι πρότινος τους ήταν εντελώς άγνωστα. Δηλαδή, θα μπορούσε να βοηθήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό μία ενημερωτική καρτέλα η οποία θα εμφανιζόταν στην αρχική σελίδα ενημέρωσης όλων των MOOCs και θα οριοθετούσε με σαφή τρόπο στους ενδιαφερόμενους, σε σχέση με τα προαπαιτούμενα τα οποία πρέπει να έχει ένας φοιτητής αυτών των

προγραμμάτων (γνώσεις, χρόνος, ανεύρεση βιβλιογραφίας κλπ) έτσι ώστε το άτομο αυτό, να ενταχθεί με αυξημένα ποσοστά επιτυχίας στην διαδικασία μάθησης που επιθυμεί με την προϋπόθεση ότι έχει λάβει πλήρη γνώση για τις απαιτήσεις αυτού. Τα παραπάνω στοιχεία, οδηγούν ως αναπόφευκτο γεγονός και στο συμπέρασμα ότι τα MOOCs, στην χώρα μας δεν έχουν σχεδιασθεί και δομηθεί με τον κατάλληλο τρόπο σε σχέση με το καταναλωτικό κοινό στο οποίο απευθύνονται διότι ναί μεν έχουν πάρει τις βασικές δομές από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες όπου εδώ και πολλά συναπτά έτη πραγματοποιούνται με επιτυχία αλλά στην προκειμένη περίπτωση, στην χώρα μας, απευθύνονται σε ένα χωρίς εμπειρία κοινό το οποίο θα πρέπει να πλησιάσουν έχοντας υπόψιν τα δικά του, ξεχωριστά χαρακτηριστικά αλλά και ανάγκες έτσι ώστε να πραγματοποιήσουν τον βασικό σκοπό της λειτουργίας τους με επιτυχία.

Μία ακόμη ιδιαίτερα σημαντική απαίτηση που κρύβεται πίσω από τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs) είναι ο παράγοντας χρόνος, τον οποίο διαθέτει ο κάθε εκπαιδευόμενος σε αυτά κατά την διάρκεια της φοίτησής του. Η μεγαλύτερη μερίδα των ατόμων που δηλώνουν κάποιο ενδιαφέρον και εν συνεχεία πραγματοποιούν την εγγραφή τους στα MOOCs είναι άτομα τα οποία έχουν στην κατοχή τους ήδη ένα πρώτο πτυχίο και στις περισσότερες περιπτώσεις ενδιαφέρονται να εξελίξουν τις γνώσεις τους. Επίσης, θεωρούνται εργαζόμενοι και κατ' επέκταση έχουν περιορισμένο χρόνο λόγω των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων ή και των προσωπικών υποχρεώσεων, πράγμα το οποίο τους οδηγεί και στην παρακολούθηση αυτού του είδους των μαθημάτων διότι όπως έχει ξανά αναφερθεί, τα MOOCs δεν προϋποθέτουν συγκεκριμένο εβδομαδιαίο πρόγραμμα στην παρακολούθηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό είναι όλο το 24ωρο διαθέσιμο στις ιντερνετικής μορφής πλατφόρμες του φορέα.

Στην πραγματικότητα βέβαια, τα MOOCs απαιτούν πολύ περισσότερο χρόνο ενασχόλησης με το αντικείμενο από ότι εκτιμούν σε αρχικό επίπεδο οι φοιτητές. Για την ακρίβεια, για να εντυφώσει κάποιος στην σημασία των MOOCs και να αποκτήσει μία πιο ειδική άποψη για αυτά, δεν αρκεί μόνο το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο δίνεται από τον εκπαιδευτή αλλά πρέπει να ανατρέξει και το ίδιο το άτομο στην ανεύρεση και την μελέτη επιπλέον βιβλιογραφικών και όχι μόνο πηγών ώστε να επέλθει η επιθυμητή γνώση και το άριστο επίπεδο αυτής. Ο εκπαιδευτής πολλές φορές διοχετεύει προς τους εκπαιδευόμενους διάφορες κατευθυντήριες οδηγίες, εκτός

από το βασικό υλικό μελέτης και τους προσανατολίζει προς τις σωστές πηγές. Επίσης, κατά την διάρκεια της χρονικής διάρκειας της φοίτησης του εκπαιδευόμενου στο πρόγραμμα, αυτός καλείται να αξιολογηθεί διαμέσου αρκετών τεστ αξιολόγησης αλλά και εργασίες γραπτής μορφής οι οποίες κατέχουν σημαντικό ρόλο στην συνολική αξιολόγηση του ατόμου. Όλα τα προαναφερόμενα στοιχεία απαιτούν χρόνο και συγκέντρωση στο αντικείμενο, πράγμα το οποίο πολλοί εκπαιδευόμενοι δεν διαθέτουν στο μέτρο της επάρκειας η οποία απαιτείται και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατούν την εκπαιδευτική τους προσπάθεια δημιουργώντας μία λανθασμένη εικόνα για τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα.

Επιπλέον, σε σχέση με τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs), τίθεται και το θέμα της οργανωτικής ικανότητας των εκπαιδευόμενων. Πιο συγκεκριμένα, το βασικό εκπαιδευτικό υλικό παρέχεται προς τους εκπαιδευόμενους κατά κάποιο τρόπο κατηγοριοποιημένο (ανά θεματική ενότητα) αλλά ταυτόχρονα συγκεχυμένο. Έτσι, τα άτομα τα οποία συμμετέχουν σε αυτήν την εκπαιδευτική προσπάθεια θα πρέπει να διαθέτουν οργανωτικές ικανότητες όσον αναφορά την μελέτη καθώς και την κατηγοριοποίηση του προς μελέτη υλικού. Αυτό, όμως, σίγουρα προϋποθέτει μία προαπαιτούμενη εμπειρία πάνω σε αυτό το ζήτημα που στην χώρα μας δεν διαθέτουν όλα τα άτομα καθώς πολλά από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως ορισμένα πανεπιστήμια, δεν έχουν φροντίσει να «μάθουν» την εκπαιδευτική διαδικασία έρευνας στους φοιτητές τους, γεγονός το οποίο δυσκολεύει τα άτομα και τα οδηγεί πολλές φορές σε λανθασμένη αξιολόγηση και σε τελική φάση σε απογοήτευση και αποκοπή από το συγκεκριμένο είδος μαθημάτων.

Εκτός των άλλων, διαφορούμενες είναι οι απόψεις σχετικά με την υπάρχουσα αλληλεπίδραση τόσο μεταξύ εκπαιδευόμενων (ομαδικό πνεύμα), όσο και ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τον εκπαιδευτή των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs). Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους και τον εκπαιδευτή, θα ήταν το ιδανικό στοιχείο το οποίο θα ήταν σε θέση να ενισχύσει σε πολύ μεγάλο βαθμό, την πίστη των εκπαιδευόμενων και την πορεία τους σε αυτού του είδους τα επιπλέον μαθήματα. Δυστυχώς, όμως, κάτι τέτοιο δεν γίνεται στην πραγματικότητα, όσο φυσικά θα έπρεπε. Μέσω των συνεντεύξεων διαπιστώθηκε ότι οι απόψεις δίστανται πάνω στο εν λόγω θέμα. Ορισμένοι από τους ερωτώμενους διαπίστωσαν ότι η επικοινωνία με τον καθηγητή ήταν μηδαμινή, άλλοι ότι δεν ήταν όπως θα έπρεπε ή όπως είχαν κατανοήσει ότι θα είναι και ένας μόνο από τους τρεις

(3) ερωτώμενους ήταν ευχαριστημένος με αυτό το χαρακτηριστικό των MOOCs. Το κοινό πλαίσιο αναφοράς σε σχέση με την συγκεκριμένη ερώτηση, ήταν το γεγονός ότι όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι σε ιδανικές συνθήκες η παρουσία (όχι με την φυσική έννοια της υπόστασης) του καθηγητή θα έπρεπε να ήταν πιο έντονη.

Παρόμοια ήταν τα αποτελέσματα και σε σχέση με την αλληλεπίδραση μεταξύ φοιτητών. Δηλαδή, ναι μεν στην δομή και την λειτουργία των MOOCs υπάρχει ενιαία πλατφόρμα συζήτησης μεταξύ των φοιτητών αλλά τις περισσότερες φορές αυτό δεν χρησιμοποιείται σε έντονο βαθμό. Πρέπει να σημειωθεί, βέβαια, ότι το συγκεκριμένο δεδομένο δεν αποτελεί μία χωρίς λογική εξέλιξη διότι οι εκπαιδευόμενοι και συμμετέχοντες στην συγκεκριμένη εκπαιδευτική διαδικασία έχουν πρόσβαση στο σύστημα όποια ώρα εκείνοι το επιθυμούν, με αποτέλεσμα να μην συμπίπτουν οι ώρες αλλά και πολλές φορές να επικρατεί το απομονωτικό στοιχείο των ανθρώπων διότι θεωρητικά θα πρέπει να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται με έτερα άτομα τα οποία (πολλές φορές) ούτε καν γνωρίζουν.

Το κόστος των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) αποτελεί μία επιπλέον παράμετρο η οποία εμπίπτει σε δύο (2) βασικούς άξονες και αφορά την προέλευση της λειτουργίας αυτών. Πιο αναλυτικά, τα MOOCs στην χώρα μας, υλοποιούνται είτε μέσω μη κερδοσκοπικών οργανισμών, είτε μέσω κερδοσκοπικών οργανισμών. Στην πρώτη περίπτωση, δεν εισέρχεται στην εκπαιδευτική διαδικασία η μεταβλητή του κόστους παρά μόνο για την χορήγηση της πιστοποίησης διότι δεν ενδιαφέρει τον ίδιο τον οργανισμό να αναπτύξει κέρδη τα οποία προέρχονται από την λειτουργία τους. Στη δεύτερη περίπτωση υπάρχει ορισμένο κόστος και όπως αναφέρουν πολλές βιβλιογραφικές πηγές, ακόμα και ορισμένες «κρυφές» επιπλέον χρεώσεις που φέρνουν δυσπιστία προς τους συμμετέχοντες και σε τελικό στάδιο, κάποιες φορές οδηγούν ακόμα και σε απομάκρυνση του εκπαιδευόμενου από αυτό. Στις συνεντεύξεις οι οποίες πάρθηκαν στα πλαίσια της πρωτογενούς, στην αντίστοιχη ερώτηση, οι ερωτώμενοι απάντησαν, όλοι ότι δεν υπήρχαν κρυφές χρεώσεις στο πρόγραμμα αλλά ούτε και κόστος εγγραφής, πράγμα το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι συμμετείχαν σε μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs) που ανήκουν σε οργανισμούς μη κερδοσκοπικούς.

Ο κάθε συμμετέχοντας σε οποιασδήποτε μορφής MOOCs, είτε αυτά προέρχονται από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς είτε όχι, έχει την δυνατότητα αφού παρακολουθήσει

ολόκληρο τον κύκλο μαθημάτων αλλά και αξιολογηθεί θετικά γύρω από τις γνώσεις του με όποια μέθοδο και αν ζητηθεί από τον φορέα, μπορεί να λάβει την πιστοποίηση παρακολούθησης. Αυτή, διαχωρίζεται σε τρεις (3) κατηγορίες και έχει άμεση σύνδεση με το τι θέλει να αποκομίσει ο εκπαιδευόμενος από την εκπαιδευτική διαδικασία. Ουσιαστικά, αυτόματα ο εκπαιδευόμενος, ύστερα από την επιτυχής φοίτησή του μπορεί να λάβει την βεβαίωση παρακολούθησης των μαθημάτων αλλά και την βεβαίωση των δεξιοτήτων του. Τα συγκεκριμένα έγγραφα στις περιπτώσεις μη κερδοσκοπικού οργανισμού, χορηγούνται στον επιτυχόντα, χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση και αυτός έχει την δυνατότητα να τις χρησιμοποιήσει ως ενίσχυση του βιογραφικού του σημειώματος αλλά και με κάθε άλλη χρήση που ο ίδιος θεωρεί ότι μπορεί να τα αξιοποιήσει.

Το γεγονός της μη οικονομικής επιβάρυνσης, όμως, δεν ισχύει και στην περίπτωση της «πλήρης πιστοποίησης». Συνήθως, αυτή, συνοδεύεται από ένα μικρό επιπλέον κόστος και είναι αναγνωρισμένη από τον κρατικό και όχι μόνο φορέα. Συνεπώς, η πλήρης πιστοποίηση αποτελεί σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης της επαγγελματικής πορείας και εξέλιξης του εκπαιδευόμενου στα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs) αλλά και μπορεί να συντελέσει ταυτόχρονα, ακόμα και στην αναβάθμιση του πτυχίου διότι αποτελεί ένα νόμιμο έγγραφο μέσω του οποίου μπορεί να διαπιστωθεί επισήμως η γνώση σε συγκεκριμένο επαγγελματικό τομέα, αρκεί βέβαια ο εκπαιδευόμενος να έχει προνοήσει και να έχει επιλέξει το κατάλληλο μάθημα.

Σε γενικές γραμμές, τα μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs) ενώ στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, παρουσιάζουν σημαντική αναγνωσιμότητα και πίστη προς αυτά, στην χώρα μας, δυστυχώς, δεν ισχύει το ίδιο, παρόλο που αποτελούν μία σύγχρονη εξελιγμένη μορφή της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην άγνοια των ατόμων, στον φόβο προς το νέο στοιχείο που εισβάλλει στην καθημερινότητα και φυσικά στο μη δομημένο σωστά σύστημα των ίδιων των MOOCs το οποίο όπως παρουσιάστηκε και νωρίτερα, παρέχει μη ολοκληρωμένη πληροφόρηση προς τους εκπαιδευόμενους αλλά και όχι επαρκής βασικές κινητήριες δομές για την άρτια διεξαγωγή των μαθημάτων. Αυτά τα γεγονότα, ουσιαστικά, καθιστούν το εν λόγω σύστημα ανεπαρκές και μη προσβάσιμο στο ευρύ κοινό.

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν μέσα από το παρόν έγγραφο, τόσο στο βιβλιογραφικό σκέλος αυτού, όσο και στο ερευνητικό τμήμα του, ποικίλουν και παρατίθενται αναλυτικά στην συνέχεια.

Μέσα από αυτά, φαίνεται ξεκάθαρα ότι οι βασικοί στόχοι και σκοποί της παρούσας πτυχιακής εργασίας επετεύχθησαν. Τα συμπεράσματα, λοιπόν, έχουν ως εξής:

- ✓ Η ψηφιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελεί ναι μεν μία νέα μορφή της παραδοσιακής εκπαίδευσης που οι έλληνες πολίτες γνωρίζουν αλλά λειτουργεί αποτρεπτικά για το μέσο άτομο στην χώρα μας διότι λόγω έλλειψης γνώσεων για το νέο αυτό αντικείμενο, δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη η προσαρμογή του, στην νέα πραγματικότητα με αποτέλεσμα να εντάσσεται (στην απόφαση του σχετικά με την εγγραφή του ή όχι σε αυτά) το στοιχείο της επισφάλειας.
- ✓ Η υλοποίηση και η δομή των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs) στο εξωτερικό αποτελεί μία διαδικασία άρτια κατασκευασμένη με προσανατολισμό προς τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει στην Ελλάδα διότι μέχρι σήμερα δεν διοχετεύονται προς τους εκπαιδευόμενους πολλές δυνατότητες και κίνητρα προς την θετική ολοκλήρωση του προγράμματος. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να πούμε ότι στην Ελλάδα ναι μεν τα MOOCs, υπάρχουν ως φυσική υπόσταση αλλά παραμένουν αναξιοποίητα.

- ✓ Σε σχέση με την απήχηση των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs), αυτή εντοπίζεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα διότι τα άτομα τα οποία ενδιαφέρονται για μία εξελιγμένη και σύγχρονη εμπειρία της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην χώρα μας, δεν γνωρίζουν αυτή την νέα δυνατότητα αλλά λαμβάνουν πληροφορίες για αυτή τυχαία, μέσω γνωστών και φίλων. Το εν λόγω ζήτημα θα μπορούσε να επιλυθεί στην περίπτωση που τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους ενημέρωναν τους φοιτητές τους, σε προπτυχιακό επίπεδο για την συγκεκριμένη επιπλέον επιλογή που έχουν για την ανάπτυξη των γνώσεων τους, χωρίς επιπρόσθετο κόστος.
- ✓ Η αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων σε αυτού του είδους τα μαθήματα αποτελεί μία πολύ σημαντική παράμετρο θετικών αποτελεσμάτων σε αυτού τους είδους την εκπαιδευτική διαδικασία. Δυστυχώς, στην χώρα μας τα αποτελέσματα σχετικά με την συγκεκριμένη μεταβλητή δεν είναι ενθαρρυντικά αφού στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχει καμία απολύτως αλληλεπίδραση με αποτέλεσμα οι εκπαιδευόμενοι να νιώθουν «αβοήθητοι» και να απομακρύνονται από το πρόγραμμα διότι δεν υπάρχει το στοιχείο της αμφίδρομης επικοινωνίας. Το συγκεκριμένο ζήτημα θα μπορούσε εύκολα να λυθεί δείχνοντας μεγαλύτερη προσοχή τόσο οι εκπαιδευτές, όσο και οι εκπαιδευόμενοι διότι παρέχονται οι πρωτογενής δομές επικοινωνίας και συζήτησης (πεδίο συζητήσεων στα αντίστοιχα μαθήματα).
- ✓ Εξαιτίας των πολλών προβλημάτων στην λειτουργία και στις βασικές δομές των MOOCs στην Ελλάδα, οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι πραγματοποιούν διακοπή της συμμετοχής τους, γεγονός το οποίο οδηγεί σε ανάπτυξη αρνητικών κριτικών για αυτού του είδους τα μαθήματα και τελικά σε μη αποδοχή αυτών με αποτέλεσμα να μην εντάσσονται ως βασικός πυλώνας στην εκπαιδευτική διαδικασία της χώρας και των δραστηριοτήτων της.
- ✓ Η αποτελεσματικότητα των μαζικών ανοιχτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCs), δυστυχώς, δεν κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα διότι δεν υπάρχει πλήρη συνεργασία μεταξύ αυτών και των περισσότερων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, γεγονός το οποίο δυσκολεύει ακόμα περισσότερο το ήδη στρεβλό σύστημα υποστήριξης.

Βιβλιογραφία

Openuped (2018)., available at: <http://www.openuped.eu/> (2/01/2018)

EADTU (2018)., available at: <http://eadtu.eu/about-eadt/about-eadt> (2/01/2018)

Lomas N., (2013)., *Europe's iversity Launches 1st MOOCS with 100kt Students & Curriculum of 24 Courses.*, TechCrunch.

Παπαδάκης Στ., Καραγιαννάκης Μ. (2014)., *MOOCS «Masine Open Online Course: Μια πρώτη επισκόπηση του πεδίου».*, Νέος Παιδαγωγός.

Yuan, L., Powell, S. (2013)., *MOOC και Ανοικτή Εκπαίδευση: Επιπτώσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση.*, JISC CETIS.

Larry, C. (2012)., *MOOCs and Pedagogy: Teacher-Centered., Student-Centered and Hybrids (Part 2).*

Jarrett, J. (2012)., *What Are 'MOOC's and Why Are Education Leaders Interested in Them?.*, available at: <http://www.impatientoptimists.org/Posts/2012/11/What-Are-MOOCs-and-Why-Are-Education>

Liyanagunawardena T.R., Adams A. A., Williams S.A (2013)., *MOOCS: A systematic Study of the Published Literature 2008-2012.*, International Review of Research in open Distance Learning.

Rodriguez C.O (2012)., MOOCS and the AI – Stanford like course: Two successful and distinct course formats for massine open online course., *European Journal of Open, Distance and E- learning*.

Edx (2018)., Διαθέσιμο στο: <https://www.edx.org> ., (Πρόσβαση 01/03/2018).

Edx (2014)., *Take great online courses from the world's best universities.*, Retrieved.

Udacity (2018)., Διαθέσιμο στο: <https://www.udacity.com> ., (Πρόσβαση 07/04/2018).

Coursera (2018)., Διαθέσιμο στο: www.coursera.org ., (Πρόσβαση 01/04/2018).

ΕΑΠ (2007)., *Δικτυακός τόπος της Θεματικής Ενότητας Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.*, Διαθέσιμο στο: <http://class.eap.gr/ekp65> (Πρόσβαση 01/04/2018).

Λιοναράκης, Α. (2001)., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού.*

Λιοναράκης, Α. (2003)., *Πρακτικά εισηγήσεων - 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.*, Εκδόσεις: Προπομπός., Αθήνα.

Λιοναράκης, Α. (2006)., *Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης.*

Lionarakis, A. (2007)., *Forms of Democracy in Education: Open Access and Distance Education. Proceedings of the 4th International Conference on Open and Distance Learning.*, Εκδόσεις: Προπομπός., Αθήνα.

Μακράκης, Β. (2001)., *Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και στην Εκπαίδευση από Απόσταση.*, Πρακτικά Συνεδρίου Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Παντάνου-Ρόκκου, Φ. (2000)., *Παιδαγωγικά μοντέλα και διαδικασίες επικοινωνίας με χρήση υπερμέσων στην Πανεπιστημιακή Διδασκαλία από Απόσταση*, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Moore, M.G., and Kearsley, G., (1996)., *Distance Education: A systems view.*, Belmont: Wadsworth Publishing Company.

Schlosser, L.A. and Simonson, M. (2002)., *Distance Education: Definition and Glossary of Terms.*, AECT.

Garrison, R. and Shale, D. (1987)., *Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field.*, The American Journal of Distance Education, 4 (3)7-13.

Rumble, G., (1989)., *On-Lines costs: Interactivity at a price.*, In Mason, R., & Kaye, A., (Eds.), *Mindware: Communication, Computers and Distance Education*, Oxford: Pergamon

Κοστούρακης Γ., Λιακόπουλος Φ., Παναγιωτακόπουλος Γ. (2015)., *The exploitation of MOOCS by the Hellenic Open University: A qualitative research with Faculty Members of the institution.*, 8th International Conference in Open & Distance Learning – Proceedings., Athens ., Greece.

Bates (2015)., *Teaching in a digital age.*, Διαθέσιμο στο: <http://opentextbc.ca/teachinginadigitalage/> ., (Πρόσβαση 10/03/2018).

Glow (2013)., *Moocs and the funnel of participation.*, In Third Conference on Learning Analytics and Knowledge., Leuven., Belgium., Διαθέσιμο στο: <http://oro.open.ac.uk/36657/1/DougClow-LAK13-revisedsubmitted> ., (Πρόσβαση 08/03/2018).

Thomas L. (2002)., *Student retention in higher education: The role of habitus.*, Journal of Education Policy., 17(4)., 420-445.

Κοστούρακης., Παΐζης (2013)., *Μια κοινωνιολογική προσέγγιση των ομαδικών συμβουλευτικών συναντήσεων στην περίπτωση της θεματικής ενότητας ΔΕ034 "Οικονομική ανάλυση και πολιτική" του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών διοίκησης επιχειρήσεων και οργανισμών του ΕΑΠ.*, Α. Λιοναράκης (επιμέλεια)., Πρακτικά 7^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοιχτή και εξ' αποστάσεως Εκπαίδευσης "Μεθοδολογίες Μάθησης"., Τόμος 1., σελ. 23-29., Εκδόσεις: Ελληνικό Δίκτυο Ανοιχτής και εξ' αποστάσεως Εκπαίδευσης., Αθήνα.

Rowntree, D., (1994)., *Teaching with audio in open and distance learning*, Open and distance learning series., Publisher: Kogan Page., London.

Latchem, C. (2002)., *ICT-based Learning Networks and Communities of Practice*, *Media and Education*, 8, National Institute of Multimedia Education (NIME), 1-13.

Kerrey, B., Isakson, J. (2001)., *The Power of the Internet for Learning: Moving from Promise to Practice*., Report of the Web-based Training Educational Commission., Washington DC., 55.

Nipper, S., (1989)., *Third generation distance learning and computer conferencing*., In Mason, R., & Kaye, A., (Eds.)., *Mindware: Communication, Computers and Distance Education*., Publisher: Pergamon., Oxford.

Τσιώλης Γιώργος (2014)., *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*., Εκδόσεις: Κριτική., Αθήνα.

